

129

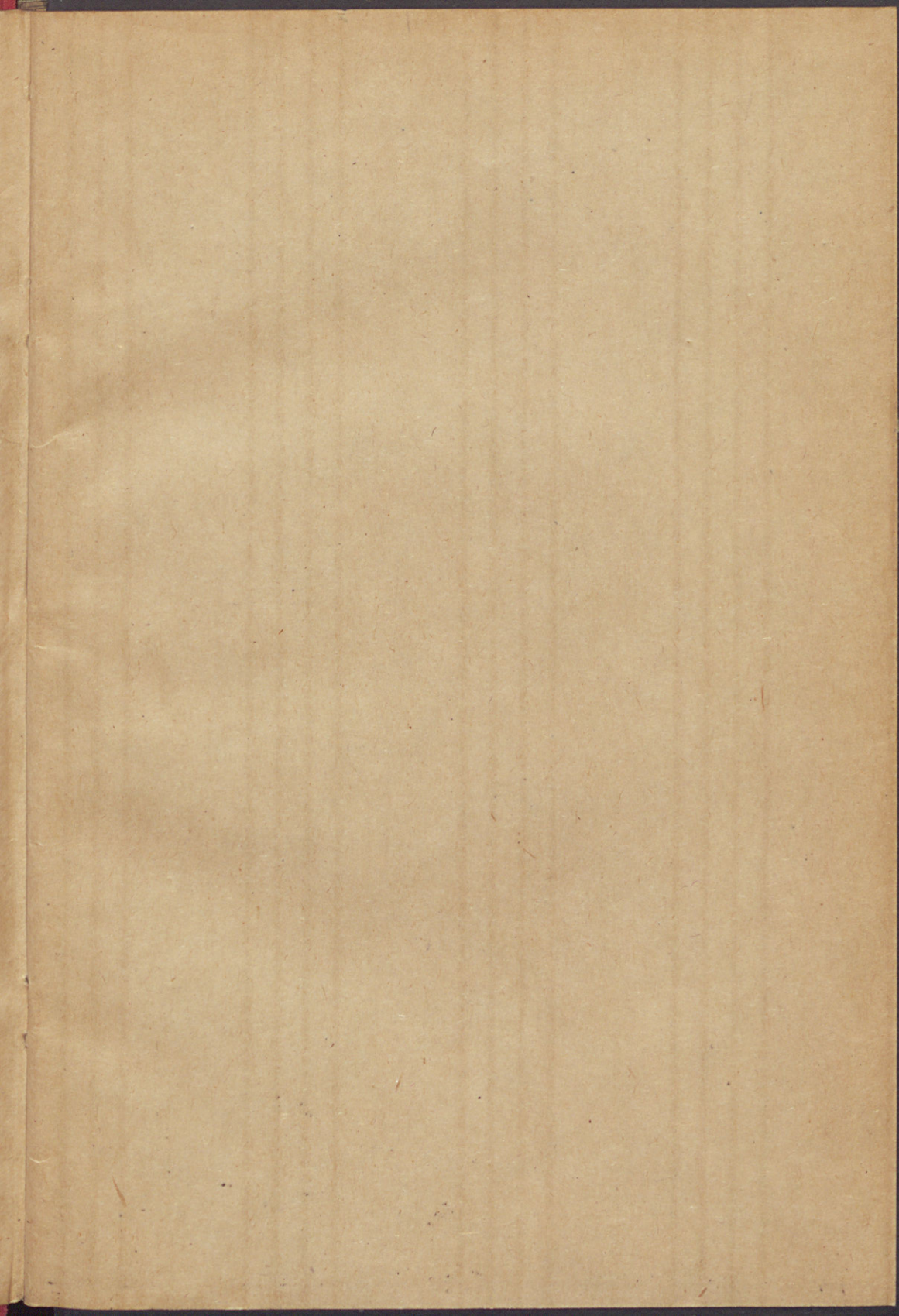
36

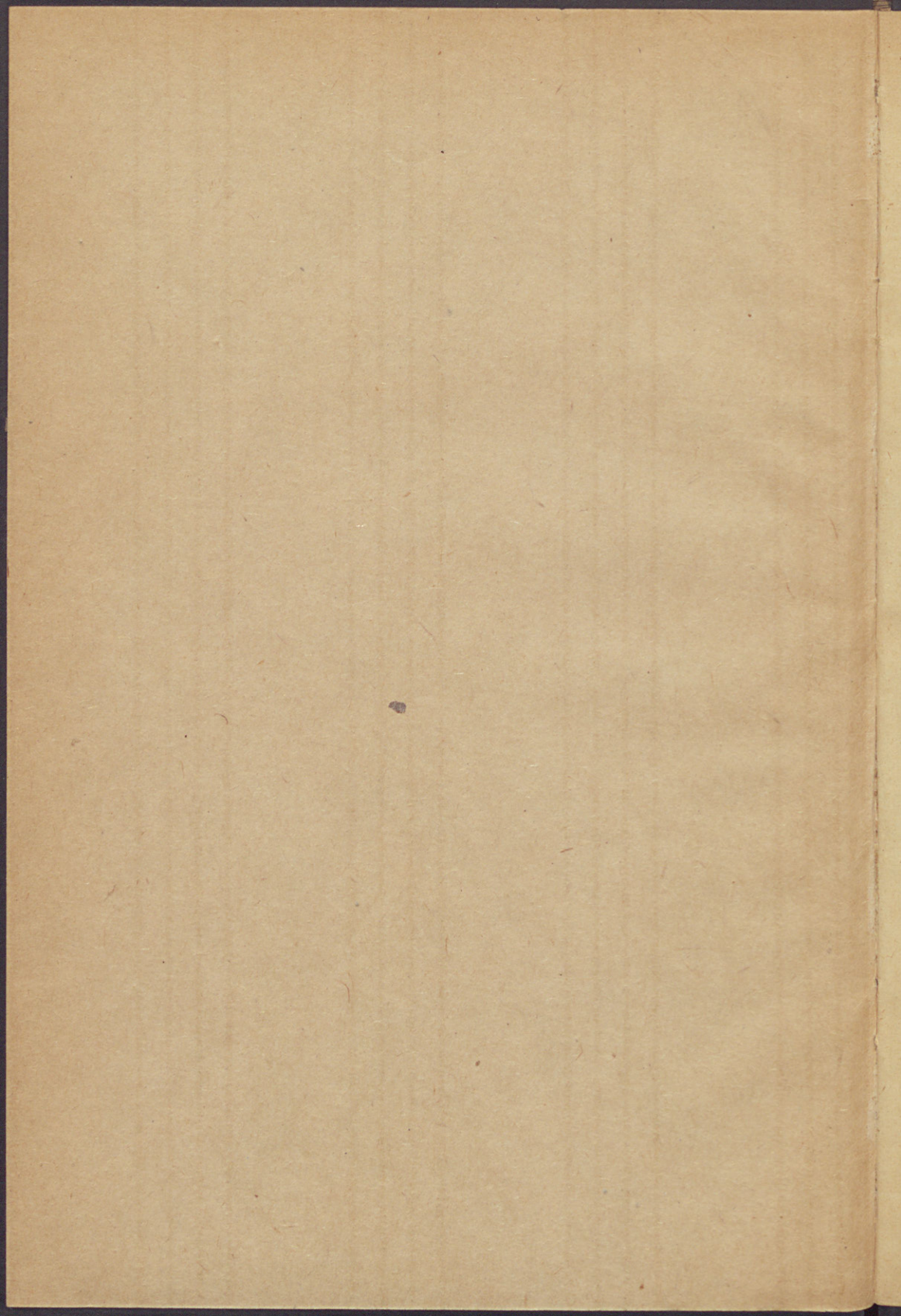

Debreceni Egyetem
Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

0 000017 129220

DUPLUM VENDITUM

№. 8138 Dupl

2341.

Thell. 2.

II. bővített kiadás.

MAGYARTALANSÁGOK

BETÜRENDBEN.

GYAKORLATI NYELVKALAUZ A HELYES
MAGYARSÁG ELSAJÁTÍTÁSÁBAN.

A MAGYAR NYELVÉSZET, NYELVTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK, MAGYAR
NYELVŐR, HELYES MAGYARSÁG ELVEI, IDEGEN ÉS HIBÁS SZÓLÁSOK
BIRALATA, A MAGYAR NYELV SAJÁTSÁGAI, „MAGYAROSAN,” NAGY SZÓTÁR,
ANTIBARBARUS ÉS SAJÁT GYÜJTÉSE UTÁN

IRTA

FÜHRER JGNÁC,

GYAKORLÓ ISKOLAI TANÍTÓ ÉS KÉPZŐTANÁR BUDAPESTEN.


~~~~~  
Ára füzve 40 kr.  
~~~~~

BUDAPESTEN, 1880.

IFJ. NAGEL OTTÓ KIADÁSA.

Hl. 8138 Dupl. 2341.

II. bővített kiadás.

MAGYARTALANSÁGOK

BETÜRENDBEN.

GYAKORLATI NYELVKALAUZ A HELYES
MAGYARSÁG ELSAJÁTÍTÁSÁBAN.

A MAGYAR NYELVÉSZET, NYELVTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK, MAGYAR
NYELVŐR, HELYES MAGYARSÁG ELVEI, IDEGEN ÉS HIBÁS SZÓLÁSOK
BIRÁLATA, A MAGYAR NYELV SAJÁTSÁGAI, „MAGYAROSAN,” NAGY SZÓTÁR,
ANTIBARBARUS ÉS SAJÁT GYŰJTÉSE UTÁN

IRTA

FÜHRER JGNÁC,

GYAKORLÓ ISKOLAI TANÍTÓ ÉS KÉPZŐTANÁR BUDAPESTEN.


~~~~~  
Ára füzve 40 kr.  
~~~~~

BUDAPESTEN, 1880.

IFJ. NAGEL OTTÓ KIADÁSA.

Balogh Lot. 1131

137736

JÓKAI MÓRNAK,

A MAGYAR SZÉPIRODALOM

KOSZORÚS NAGYMESTERÉNEK

HATÁRTALAN TISZTELETE CSEKÉLY JELÉÜL

AJÁNlja E MŰVÉT

A SZERZŐ.

A sajtó nyilatkozatai

a „Magyartalanságok“ első kiadásáról.

Ellenőr (aug. 14.)

„Magyartalanságok“ betűrendben. Irta Führer Ignác stb. Ily című mű fekszik előttünk. Már maga tárgya ajánló, mert a mostanában országszerte divó romlott szókat és szólásokat derekasan gyomlálgatja és helyettük jókat ajánl. Nem csekély feladat. Anyi már nálunk a rossz szó, hogy jó vaskos kötetet lehetne belőlük összeállítani. Jelen műben is igen sok anyag van összehordva, s tapintatosan egybeállítva. A műnek legnagyobb érdeme a gyakorlati használhatóság, úgy hogy mindenki rövid idő alatt elsajátíthatja belőle a helyes kifejezéseket. A szerző nem ír hosszú, tudományos cikkeket, hanem röviden és velősen mondja meg az okot, miért helyes az egyik, és miért helytelen a másik szó. Führer ur a legügyesebben oldotta meg feladatát, s örömmel üdvözljük e téren művét, mely, mint a czimlapon felsorolt és kútforrásul szolgáló nyelvészeti művekből látható, gondos tanulmányozásra és lelkiismeretes gyűjtésre vall.

Egyetértés (aug. 17.)

„Magyartalanságok betűrendben.“ Irta Führer Ignác budapesti tanár. A 42 lapra terjedő füzetben szótár alakjában vannak összeállítva a helytelen szavak s kifejezések és utánok téve, a melyik jobb. Führer egészen a „Nyelvőr“ szellemében folytatja a proscriptziót. Mindenesetre jóra való füzet, s bizony ráfér nagyon sokakra, hogy átolvassák és kövessék utmutatásait. A füzet leginkább a hibás kitételek megrovásában gazdag.

Pesti Napló (aug. 19. esti lap.)

„Magyartalanságok betűrendben.“ A 42 oldalra terjedő füzet betűrendes sorozatban adja a közhasználatban leginkább elterjedt kirívóbb magyartalanságokat, egyes szavakat és mondatokat s az újabb nyelvtudomány alapján megjelöli helyettök a helyes és magyaros szavakat és szólásmódokat. A kis munka, mely Simonyi Antibarbarusa mellett egyedüli a maga nemében, nagy szorgalommal és szakértelemmel készült s gyakorlati becse folytán mindenkinek ajánlható, és csak teljes elismeréssel szólhatunk a szorgalmasan készült kis és nagyon ajánlható munkáról. Ára 40 kr.

Magyarország (aug. 14.)

„Magyartalanságok“ betűrendben cím alatt Führer Ignác képző tanár egy kis hasznos füzetet adott ki, mely az irodalmunkba belépődött helytelen szók s kifejezéseket s azok kiigazítását betűrendben adja elő. Az olvasó rövid és tüzetes átnézetet nyer nyelvtani hibáinkról, a sok germanizmusról, mely nyelvünket eredeti jellegéből kiforgatja. A hézagpótló füzet ára 40 kr.

Független Hírlap (aug. 17.)

„Magyartalanságok“ betűrendben. Erre a kis könyvecskére ráfér az a közmondás, hogy „kicsi a bors, de erős.“ A legjelesebb szakemberek kutatásai, aNyelvőr folytonos kitarató csatárainak nyilai vannak itt felhasználva, tapintatosan és a mit csak paedagógustól várhatunk, tulzás nélkül minden rossz szólás mellet ott van a jó, s az egész könyvecske többet ér az akadémiai nagyszótárnál.

Pesti Hírlap (aug. 15.)

A szóban levő mű irodalmunkban élénk hiányt pótol. Főérdeme, hogy mindenben a gyakorlati szemponjtából indul ki, mindenütt rövid, de világos magyarázatát adja annak, a mit állit, nem itél el minden újítást, de nem legyezgeti a minden áron való szófaragást sem, sőt gyakran éles gunnyal és humoros modorban teszi neveltségessé a helytelen kifejezéseket. Szóval a M. nagyon hasznos és érdekes olvasmányu könyv, mely teljes mértékben megérdemli az általános pártolást.

Magyar Föld (aug. 20.)

„Magyartalanságok betűrendben“ Kalauz mindazok számára, kik a helytelen vagy idegenszerű kifejezéseket kerülni, s a megfelelő magyaros kitételeket elsajátítani akarják, írta F ü h r e r Ignác budapesti tanár. A 42 lapra terjedő füzetben szótár alakjában vannak összeállitva a helytelen szavak s kifejezések és utánok téve a melyik jobb. Mindenesetre jóra való füzet, s bizony ráfér nagyon sokakra, hogy átolvassák és kövessék utmutatásait.

Paedagogiai Szemle VIII. füzet.

„Magyartalanságok.“ A magyar szók helyes használatára igen jó utmutató, rövid, magvas; adatokban gazdag. A tanító asztalán e könyv nélkülözhetlen.

Szegedi Híradó (aug. 17.)

Futólag átnézvén a művecskét, készséggel aláírjuk egy főv. lap méltó szavait, mely szerint e mű irodalmunkban élénken érzett hiányt pótol; főérdeme, hogy mindenben a gyakorlati szemponjtából indul ki; mindenütt rövid, de világos magyarázatát adja annak, a mit állit; nem itél el minden újítást, de nem legyezgeti a minden áron való szófaragást sem, s gyakran éles gunnyal és humoros modorban teszi neveltségessé a helytelen kifejezéseket. Szóval, nagyon hasznos és érdekes olvasmányu könyv, a mely teljes mértékben megérdemli az általános pártolást.

Pester Lloyd (4. Sept.)

Vorliegendes Werkchen hat den Zweck, all' die zahlreichen Germanismen und Barbarismen, von welchen namentlich die ungarische Tagesliteratur wimmelt, auszumerzen und dieselben durch kern-magyarische Ausdrücke zu ersetzen. Ein gewiss löbliches Streben, welches von Seite der Ungarisch Schreibenden und Sprechenden alle Unterstützung verdient. Wie aus den zahlreichen Zitaten ersichtlich, ist der Verfasser auf dem Gebiete der ungarischen Linguistik ganz heimisch. Das Buch empfiehlt sich jedem Ungarischlernenden aufs beste.

Neues Pester Journal (17. Ang.)

Durch den Jahrhunderte langen Kontakt mit fremden Idiomen, zuerst dem lateinischen, dann dem deutschen ist die ungarische Sprache, namentlich wie sie in den mit Dampf arbeitenden Zeitungen gehandhabt wird, mit Latinismen und Germanismen förmlich saturirt. Diesem Uebelstande will der Präparandienprofessor Ignaz Führer durch sein soeben erschienenenes Büchlein: „Magyartalanságok betűrendben“ (Barbarismen in alphabetischer Reihenfolge) abhelfen. Wenn wir von einigen Ausfällen gegen das Deutschthum absehen, können wir Führer's Werk für ein ausgezeichnetes, sein Material bewältigendes, unentbehrliches Vadamecum für Alle, die in ungarischem Geiste ungarisch sprechen und schreiben wollen, erklären, und als solches bestens empfehlen.

Pester Journal (5. Sept.)

Von I. F ü h r e r, Lehrer an der hiesigen isr. Präparandie, ist eine sehr zeitgemässe Brochure unter dem Titel „Magyartalanságok betűrendben“ (Barbarismen in alphabetischer Ordnung) erschienen. Wie die übrigen, von demselben Verfasser erschienenen Schulbücher, zeichnet sich auch dieses Werkchen dadurch aus, dass es einem lebhaft gefühlten Bedürfnisse abhilft. Dieses Streben ist hier umso lobenswerther, da die vielen Germanismen, welche den ursprünglichen Charakter der Nationalsprache ganz zu verwischen drohen, noch nie in so erschreckender Weise grassirt haben, als eben jetzt. Ungarisch schreibenden Journalisten, Advocaten u. s. w., ist dasselbe geradezu unentbehrlich.

Neues Politisches Volksblatt (15. Aug.)

Unter dem Titel „Magyartalanságok betűrendben“ erschien von dem praktischen Lehrer Ignaz F ü h r e r eine Brochure, welche alle Germanismen und eingewurzelten Sprach-, Schreib-, und Sprechfehler der ungarischen Sprache enthält. Der Preis der lehrreichen Brochure beträgt 40 kr.

Polgári iskola.

„Magyartalanságok betűrendben“ cím alatt F ü h r e r Ignác fővárosi képzőtanár uralól nagyon időszerű és tanulságos könyv jelent meg, melynek célja a magyartalan szók és szólások kiküszöbölése és a megfelelő magyaros kitételek felkarolása. — Véleményünk szerint a hangya szorgalmu, törekvő szerző nagyon jól oldotta meg ebbeli feladatát, a mennyiben a rossz kifejezéseket nemcsak rossznak bélyegzi, hanem röviden és világosan megmondja az okát is, hogy miért hibáztatja őket, úgy hogy kétes esetekben maga az olvasó is igen könnyen tájékozhatja magát a kétes szólásmód helyes vagy helytelen volta felől. — A füzet ára 40. kr, Kapható minden könyvárusnál.

Értesítő. (17. szám.)

Magyartalanságok. Örömmel tapasztaljuk, hogy irodalmunkban azon ág is kezd érvényre jutni, mely kevés nyelvben szükséges annyira, mint éppen a magyarban. A művet figyelmesen átolvasva azon meggyőződésre jutottunk, hogy a szerző nagy feladatát lehető legjobban fejtette meg, a mennyiben a helytelen szókat és szólásmódokat megrója, és helyesekkel pótolja. Röviden, de valósen adja elő nézeteit. Hogy a szerző művével nagy szolgálatot tett a hazai irodalomnak, az kétségbenvonhatlan, a magyar nyelv jelenleg telve van hibás szólásokkal, szavakkal, germanizmusokkal, és sajnos. jelenlegi iróink nagy része sem ment e hibáktól. Különösen fiatalabb iróinknak nem ajánlhatjuk e művet eléggé, de tanulhat belőle a tapasztaltabb író is. A néptanítóknak sem ártana, ha e talpraesett, németességeinket irtó könyvvel közelebből megismerkednének.

Ország-Világ (XIX. Füzet.)

Magyartalanságok betűrendben. Ismét egy Antibarbarus, második e n e m b e n. Mindenkinek van tudomása arról a jótékony mozgalomról, melyet a M. N y e l v ő r körülből egy évtizeddel ezelőtt megindított, mindenki tudja, mily alaposággal, kitünő szakismerettel és kitartással küzdenek ezen folyóirat munkatársai a nyelvújítás óta elharapódzott hibás szók és szólások ellen, de azt is tudhatja mindenki, hogy nem sok eredménnyel. Miért? Mert a mi közönségünk indolens az ilyenek iránt, szívesen elismeri ugyan, hogy ez vagy az a szó hibás, ez vagy az a szó nem magyaros, de mivel egyszer megszokta, nem akar elállni használatáról. De még ha akarna is, nehezére esnék, mikor minden áldott nap találkozik az újságokban a kárhoztatott szavakkal, s ezek annyira belevésődnek emlékezetébe, hogy tüzzel-vassal sem lehetne kipusztítani. A másik meg az, hogy ebben a sietve haladó korban kevés embernek van ideje és türelme elolvasni szakjába nem tartozó hosszabb értekezéseket, s inkább megmarad a régi rossznál, ha nem juthat nagyon könnyű szerrel az ujhoz, jóhoz. Ezt a hozzájutást akarta megkönnyíteni az előttünk fekvő füzet szerzője is.

Hon (254. sz.)

Magyartalanságok betűrendben. A 42 lapra terjedő füzetben szó-tár alakjában vannak összeállítva a helytelen szavak és kifejezések és utánok téve a melyik jobb. A kísérlet, mely sok tekintetben eltér Simonyi Antibarbarusától s annál terjedelmesebb is, érdemes a figyelemre.

Ungarischer Schulbote (40. sz.)

Von dem wackern Lehrer-Professor Ignac Führer erschien unter dem Titel „Magyartalanságok betűrendben“ ein treffliches Werkchen, das in Folge seiner praktischen Tendenz einem lebhaft gefühlten Bedürfnisse abzuhelfen genügen ist. — Wer das in Rede stehende Werkchen mit Musse durchstudirt, wird darin einen wahren Schatz von grammatikalischen orthografischen und andern Bemerkungen finden, welche das gründliche Studium unserer Landessprache sehr erleichtern und namentlich eine klare Übersicht über die Resultate der neueren Sprachforschung gewähren. Dem Gesagten zufolge empfehlen wir die Magyartalanságok allen unseren Freunden aufs Beste.

Népevelők Lapja (37. sz.)

(Ismerteti: Bálint Mihály, ceglédi igazgató tanító ur. A terjedelmes és tárgyilagossá birálatból csak a következőket idézzük). — „Hogy kiáltó szükség volt ilyen műre, azt bizonyítani fölösleges; legelvitázhatatlanabb bizonyítéka az ilyen munka szükségességének az a nyakatekert szólásmód, melyet az élő és írott beszédben egyformán tapasztalhatunk. Sokszor igazán nem tudja az ember, sajnálkozik-e vagy boszankodik, midőn látja vagy hallja édes anyanyelvünknek keresztrefeszítését... Hála és köszönet tehát mindazoknak, kik a gyomot irtják. — Führer ur betűrendben sorolja el azon szabálytalanságokat, melyek a közéletben gyakrabban elő szoktak fordulni, s vele kapcsolatban fölveszi mindjárt a szerinte helyes és szabatos kifejezést is. Nem csupán megmutatja tehát a hibát, hanem a gyógyításról is gondoskodik mindjárt, s épen azért nem lehet az érdemet tőle megtagadni. Látszik, hogy vizsgált, olvasott és gyűjtött. — Hogy munkája nem lett tökéletes, azon megütközni se lehet annak, a ki megmondolja, hogy mily nehéz és nagy munka az melyre Führer ur vállalkozott. Ő egymaga fogott ahhoz a dologhoz, mely többeknek is sok munkát adott volna, s füzetbe akarta szorítani azt, a miből köteteket lehetne kiállítani.

Rövidítések magyarázata.

Ar.	=	Arany János.
Ball.	=	Ballagi Mór.
Br.	=	Brassai Sámuel.
Bud.	=	Budenz József.
Gr.	=	Greguss Ágost.
Gy.	=	Gyergyai Ferenc.
Gyul.	=	Gyulai Pál.
H. B.	=	Halottas Beszéd.
Hunf.	=	Hunfalvy Pál.
I. S.	=	Imre Sándor.
Joann.	=	Joannovics György.
Kr.	=	Kriza János.
M.cod.	=	Müncheni codex.
N. Sz.	=	Nagy Szótár.

Ny.	=	Nyelvőr.
S.	=	Simonffy Zsigmond.
St.	=	Steiner Zsigmond.
V.	=	Volf György.
a. m.	=	annyi mint
h.	=	helyett.
ink.	=	inkább.
magy.	=	magyarosan.
ném.	=	németes.
ny.	=	nyomán.
p.	=	például.
v.	=	vagy.
vmi	=	valami.
v. ö.	=	vesd össze.

A.

„A“ v. az fölösleges és hibás ilyenekben: „a“ Svajc; viz és olaj „az“ nem vegyül.

„A“ hiányzik ezekben: V á d l o t t azt vallja, . . . Szerző azt állítja, e h. „a“ vádolt, „a“ szerző . . .

Abeli; helyesen: abbeli. A „b“ kettőzése itt ép oly szükséges, mint ezekben: a b b a n, e b b e n stb.

Adag h. jobb a d a t, noha ez utóbbi annyit is jelent, mint: a d a l é k.

Adandó alkalommal; helyesebben: alkalom a d t á n v. röviden: a l k a l m i l a g.

Addig — mig rendesen „nem“ mel jár, p. Addig jár a korszó a kútra, mig e l n e m török.

Adott e s e t b e n, ném. e h. e l őforduló esetben v. eshetőleg.

Aféle helytelen e h. afféle (lásd: abeli).

Ahoz hibás e h.: a h h o z, mert a magyar a „h“ betűt is kettőzteti, a hol szükséges.

Ajánlási levél. Jobb: ajánló levél.

Akadály, h o g y, pl. „A nemzet nem ismer semmi a k a d á l y t, h o g y pénzügyét rendezze“, hibás

e h. hogy pénzügyét „ne“ rendezze. (Ny.)

Akadályoz, p. „Senki sem akadályozhatja, hogy azt megtegye“, hibás a magyarban e h.: Senki sem akadályozhatja, hogy azt meg „ne“ tegye. A magyarban nem áll az a szabály, hogy kétszeres tagadás = igenlés, mert különben: „Nem lát-tam s e n k i t“ annyit tenne, mint: Valakit láttam.

Akép hibás e h. akkép. Erre a helyes kiejtés is megtanít bennünket.

Aki, ami külön-külön irandó, így: a k i, a m i, a m e l y, s a t. — Egy szóba csak akkor írjuk, mikor az „a“ hangsúlyos, és viszonyragos pl. akkor, abban, alhoz, sat.

-al, -el igeképző annak tartását, tekintését jelenti, a mit a tőszó megnevez, pl. sokal = soknak néz, kevesel = kevésnek tart vmit. Ugyanez okból „ural“ nem annyi, mint uralkodik, hanem megfordítva = úrnak tart v. szólít.

Alany-e vagy sajátító valamely főnév, meg nem különböztethető az efféle mondatokban: A szerző

művét öt fejezetre osztja. (Ki osztja?) „A páter célját elérte.“ Pedig ezen igen könnyen segíthetni, így: A szerző öt fej. osztja művét. A páter elérte célját.

Alapos remény van, hogy... németes e h. remélhető, hogy...

Alatt; p. Mit ért ön ez alatt? Magyarosabb: Mit ért ön ezen?

„**Alávet**“ mellé mindig ki kell írni: 1) kit v. mit vet alá, 2) kinek v. minek, p. aláveti magát a törvény hatalmának.

Alighanem, p. „Felhődzik, alighanem megver az eső,“ — helytelen szórend. Jól így: alighanem ver az eső (Ar. ny.)

Alkatrész; hibás e h. alkotórész. — Még hibásabb: **alktrész**.

Alkotmányhű. Helyesen: alkotmányhoz hű.

Allövet, ink. kristély. „A kristély szót — mondja Lovász — minden értette, s nem is undorodott annyira tőle, mint az „allövet“ kinikus nyiltságú nevezettől.“

Alulat „fölület“ mintájára készült rossz szó, mert -at -et képzőkkel csak ige-tőkből képezzük főneveket, pl. ir-at, kerület.

Amaz, emez melléknévi leg csak magánhangzón kezdődő szók előtt használhatók a z o n, e z e n helyett. Hibás tehát: „amaz javaslat, mely“... e. h. ama javaslat,...

„**A mit**“ helytelen ebben: „Az első korty bor, a mit dr. Tanner koplalásának bevégzése után ivott, magyar bor volt“ e h... melyet dr. Tanner... (mert itt határozott főnévre vonatkozik a névmás). — Helyes csak így volna: Az első, a mit ivott, magyar bor volt.

-and, -end, Révai és Szarvas G. szerint futurum exactum, vagyis végzett jövő; — Pereszlényi, a Debreceni Grammatika és Hunfalvy P. szerint ellenben föltételes jövőt jelent. E szerint tehát amaz

ujabbkori szokásnak, mely szerint „irand“ jelentő módbeli jövőnek vétetik, semmi alapja sincs.

-andott, -endett helyett: majd irt, vagy fogott irni alakok használandók a végzett jövőben.

Angolhon, Némethon, hibás e h. Angolország, Németország.

Annál is inkább h. logikusabb: annyival is inkább, p. Reméljük a legjobbat, annyival is inkább, mivel...

Apa-ló, p. „A kisbéri ménes két apalóva megvénült“ hibás e h. csődör v. mén. — Ha így haladunk, ma holnap Ázsiába kell majd visszamennünk magyar szóra. Hát „mama-ló“ van-e Kisbéren?

Arról és róla. Arról távolra mutat, róla pedig a szóban levő tárgyra, pl. Értesz-e zenéhez? Fogalmam sincs róla (nem: arról). Hát a kártyázásról van-e fogalmad? Arról van (nem pedig: róla).

Asphaltiroz. Helyesebb: a szfaltoz (mint: bolt-boltoz.)

N. asszony hibás e h. **N.-né** asszony. Éppen oly hibás ez is: Farkas Teréz, született Sági, e h. Farkasné Sági Teréz. (V. ny.)

Aszály; jobb szárazság.

Asztalok. Helyesebb az Erdélyben dívó: étekfogó. (I. S.)

-at, -tat szenvedő alak fölösleges, illetve hibás ilyenben: megkívántató egyöntetűség e h. megkívánható, v. kívánatos, — a gyűlés összehívataása, e h. összehívása (mert hisz nem csak összehivottnak, hanem összehívónak is kell lenni minden összehívásnál. V. ö. Amerika fölfedezése.)

-at, -et a cselekvés eredményét jelentő szókátképez, p. irat, és ez által különbözik „-ás -és“ képzőtől, mely főképen magát a cselekvést nevezi meg.

-atlan, -etlen (talan, telen, v. tlan

tlen) fosztó képzők h. hibásan használtatik -lan, -len ilyenekben: csalhatlan, érthetl en (mintha csupán -lan, -len volna a fosztó képző) e h. csalhatatlan, érthetetlen.

„Az“ fölösleges ilyen mondatokban: Szorgalmasan dolgozni „az“ nem szégyen.

„Azok“ fölösleges és németes ily mondatokban: „A kocsis a ragadó lovakat nem bírta visszatarítani, s így „azok“ a gyermeket elgázolták.“

Azon, ezen használható „a z a, e z a“ helyett a ragok ismétlődésének elkerülése végett. Használták régente is. (I. S.) Mind a mellett kerüljük igen gyakori használatukat.

Azt akarok v. kérek helyes, ha az „azt“ szó egész nemre vonatkozik, pl. én is azt (t. i. almát, körtét sat.) akarok. — Ha ellenben egyes meghatározott darabról szólnunk, a tárgyas alakkal kell élnünk, pl. én is azt akarom, t. i. azt az almát, a melyiket Péter.

Azt hiszem h. magyarosabb: úgy hiszem (mert „azt hiszem“ annyi, mint tévedésből hinni valamit, p. Én azt hittem, hogy sárga réz, (pedig arany.)

A.

Ágyat őriz; otromba németesség e h. fekvő beteg.

Áldozár; inkább: áldozó pap.

Áll jót; ink. kezeskedik érte, v. felel róla.

Államügyér; jobb: államminiszter.

Által fölös ezekben: A dohányzás a főkapitányság által szorosan tiltatik. Jól így: A főkapit. a dohányzást szorosan tiltja. — A gyilkosság általa lett elkövetve; helyesen: A gyilkosságot ő követte el. — „Az ostromállapot által szült helyzet.“ Sokkal jobb így: „Az ostromállapot szülte helyzet.“ „Által“ hibás „vel“ v. -től h., p.

N. a szabó által készített ruhait, e h. a szabóval (mert ha szabó által, akkor nem a szabó készíti, hanem más valaki).

-ály, -ély képzővel csak igetők-ből alkothatunk főneveket, pl. szabály, szenvedély. Nem helyeselhetők tehát az ilyenek: est-ély, tökély sat. (mert „est“, „tök“ ige-őknek nincs).

Ápol, p. nézetet, németes e h. az a nézete, hogy . . .

Ápolda, jobb: ápoló intézet.

-ár, -ér szláv eredetű képző, azért ne képezzünk vele új magyar szókat, mint pl. hordár, tanár, pincér, szerzér, (mint Barcafalvi Szabó Dávid „szerző“ h. mondja.)

Árvaház, hibás e h. árvák háza, valamint nem mondjuk: vakintézet, hanem vakokintézet e.

Árlejtez h. jobb: licitál.

Árny, nehéz kiejtésű, csonkított szó e h. árnyék.

Árnyalat; ink. árnyéklát.

Árverel „becsmérel“ hasonlatára alkotott új szó. Jobb licitál.

Áruda; jobb: árulóhely v. röviden: bolt.

Árúk-feladás hibás e h. árúfeladás v. árúk feladása (mint: vakokintézete, nem pedig: vakokintézet.)

Árusítás, szükségtelen új szó e h. árulás. Az, hogy az árulás szó hazaárulást is jelenthet, még nem teszi szükségessé az árusítás újítását. V. ö. „ár“, „ér“ több jelentésű szókat.

-ási, p. Kiindulási pont. Sokkal helyesebb: kiinduló pont.

-ász, -ész mint főnévképző csak főnevekhez járulhat, mint vadász, kertész. Helytelenek tehát az igéből képezettek, mint pl. festész, történéssz, gyógyász, neveléssz sat.

Átesett, németes ebben: N. N. átesett a vizsgálaton, e h. megbukott; de: szerencsésen átesett rajta — helyes.

Átjönni (a vizsgálaton) németes; magyarul: áttesni (St.)

Átló; jobb és érthetőbb: átszőgélő (diagonális).

Át meg át, p. becsületes v. gazember, rossz e h. tetőtől talpig becsületes ember.

Átmegy -ba, -be, németes ebben: A láz sorvadásba ment át, e h. sorvadásá fajult v. vált.

Átvenni vmely tantárgyat, ném. e h. elvégezni vagy keresztülmenni rajta (Ny.)

Ázalag; jobb: ázalék (S.)

B.

Bánatteljes; jobb: bánatos v. bánattal teljes.

-bani, -beni h. a magyar -beli-t v. banben való-t mond, p. az iparbani gyakorlottság h. iparbeli gyak. v. az iparban való gyak.

Bármily zilált „legyen“ az ország állapota, németes e h. Bármily zilált is az ország állapota.

Beállít (p. munkát) hibás és ném. e h. „megszüntet“. A „beállít“ éppen ellenkezőjét jelenti a „megszüntet“ szónak. (Ar.)

Bebeszéli neki, szolgálai németesség, e h. elhitei vele.

Becsvágy, csonka összetétel; helyesebb: becsületre vágyás.

Beeresztzeni szobapadlót, csúnya germanizmus = einlassen. Miért nem befesteni v. bemázolni?

„Beér vele“, hibás e h. beéri vele ...

Behajt, p. pénzt, adót; inkább beszéd, mert behajtani marhát szoktak, ha tilosban jár. V. összeadó-szedő.

Behozni, p. Behozom én azt neked, németes e h. kipótóloom v. helyre hozom én azt. (Th. E.)

Beiratás (p. iskolai); ink. beírás.

Beismer. Helyesebb: elismer v. megvall.

Belát valamit h. jobb: átlát valamit; de helyes: belát vala-

mibe, pl. Isten belát az ember szivébe.

Belterj; csonka e h. belterjedés, tömörség. — Belterjes h. jobb: intenzív, tömött.

Belügyér, ink. belügyminiszter.

Benne és abban. „Benne“ a szóban levő tárgyra, közelre, abban ellenben távolra mutat, pl. Adtál uram esőt, de nincs benne köszönet. — Szereted-e a zenét? Gyönyörködöm benne. Hát a költészetben? Abban is (nem: benne is.)

Bennünket, benneteket abban különbözik minket, titeket-től, hogy az utóbbiakat csak akkor használjuk, mikor az illető személyeket különösen kiemeljük, pl. minket híttak, nem titeket, de: Isten áldjon meg benneteket (hangsúly nélkül). Az utóbbit el is lehet hagyni, de soha az elsőt. (Sim.)

Berzerő; ink. villámos erő, villámosság v. elektromosság.

Beszély; jobb: elbeszélés (mert -ály -ély névképző csak teljes igekötőkhöz járulhat, de „besz“ nem igető).

Beszüntet; a német „einstellen“ szóra emlékeztet. Magyarosan: megszüntet (p. fizetést) v. lefoglal.

Betart, (pl. határidőt) németes; magy. megtart.

Betekinti p. az okmányokat, rossz e h. megtekinti v. betekint az okiratokba. — A lapok betekinthetők, ink. megtekinthetők (S.)

Betemetni hullát hibás e h. eltemetni. „Betemetni“ (= betömni) csak gödröt, árkot v. sirt szoktak.

Betűző az, a ki „silabizál“ vagy valamit kibetűz. Stampiglia értelemben magyarosabb: bélyeg.

Bevall, németes e h. megvall.

Beváltja szavát, nem rossz, de ezeket se feledjük: megtartja szavát, szavának áll, teljesíti ígétét. (I. S.)

Bezáratása, (pl. a német színház-nak); szükségtelen az „at“, mert hiszen nem mondjuk pl. kapuzáratás sem, hanem: kapuzárás.

Bevezetni, pl. könyvet iskolába hibás, e h. behozni v. használni. Ép ily hibás: bevezetni adósságot a könyvekbe e h. beírni. — A magyar csak vakot, gyermeket v. vendéget szokott bevezetni valahova.

Bibornok; jobb **biboros** (mert a -nok képző szláv eredetű).

Bir valamivel; újabb időben nagyon elterjedt kifejezésmód e h. van valamije.

Birtok-többes nincs helyén ebben: Leránczigálták az asszonyok fejükről a német búbot, (Dug. Etelka) e h. fejükről.

Birtokosragos főnevek előtt hibásan hagyatik el a névelő, pl. Dallos erős kardvágást kapott fején e h. „a“ fején.

Bizonylat, szükségtelen új szó „bizonyíték“ vagy bizonyítvány helyett.

„**Bizonyos**“ anyag megmunkálása, németes e h. valamely anyag.

Bizottmány h. jobb: **bizottság**, mert -mány képzővel csak igéből alkotunk főneveket. Aztán a -ság képző itt azért is jobb, mert különben is gyűjtő nevet képez, mint p. papság, legénység.

Biztonság helytelen e h. **biztoság**, vagy **biztonlét**, mert a -ság képző nem járul igehatározóhoz. Kitészik ez abból is, hogy nem mondjuk p. folytottság, hanem folytonosság. Hogy a biztonság kitétel hivatalt is jelenthet (pl. megyebiztonság), nem elég ok arra, hogy helyette hibás alkotású szót használjunk.

-ból nem használható közül h. Hibás tehát ez: „A régi munkatársakból csak kettő él még“ e h. a régi m. közül.

Bonyolódott v. **bonyolult** h.

sokkal egyszerűbb: **bonyolult**, mint: **koholt**, **kúszált**, **közölt**, **borult** **sat**.

Borhordó hibás e h. **boros hordó**, mert **borhordó** nem az edény, hanem az, a ki bort hord.

Borlél, csonkított új szó (ebből: **borlélek**). **Jobb: borszesz**.

Boszorkánylövet azon újabb szavaink egyike, melyek a német szolgai fordításai. Németül ugyanis: **Hexenschuss**, de itt a **Hexen** szó = **Hechse** (csipő) v. **Häksen**, t. i. **lábak**, és így a megfelelő magyar szó nem **boszorkánylövet**, hanem: **oldalnyílalás**, **farzsá-ba**, v. **keresztcsontfájás**.

Boszútállás szóban a „t“ fölösleges.

Bölcso. **Jobb a „bölcsoház“**

Börönd, homályos és rossz képzésű szó e h. **börláda**.

Boulevardíroz. Az „ir“ itt idegenszerű és fölösleges. Magyarosan: **bulvárdoz** (mint **aszfaltoz**, és nem: **asphaltíroz**).

Büntetlen, csonka e h. **büntetlen**, mert „len“ magában még nem fosztó képző.

Busásan. **Jobb: bőven**, **gazdagon**.

Bútjeljes, hibás rag-elhagyás, e h. **búval teljes**.

Büverő, ink. **büvös erő** v. **varázserő**.

Büvszer; ink. **büvös szer**.

C. Cs.

Célszerűtlen. **Jobb: nem célszerű**, mert „szzerű“ igenlő, a „tlen“ pedig tagadó értelmű, tehát ugyan egy szóban meg nem férnek.

Cukrászda. **Helyesebb: cukrász-bolt**.

Csalhatlan, csonka e h. **csalhatatlan**.

Csatányos, hibás e h. „**csattanós**“.

„**Csavargözösseli átkelés**“ hibás e h. **csavargözössel való átkelés** v. **átkelés a csavargözössel**.

Csáb csonkított szó, ebből: csábítás.

Csalétek, ink. csalogató (Takács J. szerint).

Csillagda; helyesbb: csillagvizsgáló (torony).

Csinál, p. Nagy útat csináltam, németes, e h. tettem, mert a ki útat „csinál,” az nem utazó, hanem útcsináló.

Csinál, pl. ternót, németes e h.: nyér. — Ügyszintén: szerencsét csinált; magyarul: szerencséje lett.

„**Csinyán** kell vele bánni,” hibás e h. csin-ján, mert itt nem csiny a tövszó, hanem „csin.”

Csirkefogó. E szó a német Händelfänger félreértésének köszönilletét (mint „boszorkánylövet” is.) Händel t. i. kötődést jelent, „fänger” pedig = anfänger v. kezdő. E szerint Händelfänger = kötődni kezdő ember, izgága v. garázda. Azonban a Händel-t Hendl = csirke szóval tévesztették össze, s így keletkezhetett a csirkefogó szó. — Értelemre rokon vele: naplopó, semmire kellő, gazember, akasztófára való sat.

Csodálkozni vmi fölött, németes e h. valamin.

Csodálom, hogy... Jobb: csodálkozom, hogy,.... mert „csodál” = bewundern, csodálkozik pedig = sich wundern. — Zemplén megyében nem is hallottam soha, hogy ezt a két igét egymással összetévesztették volna.

Csomag. Jobb csomó, málna.

Csomagol. Jobb: csomóz, pakol.

Csónakda. Inkább csónakázó (egyület).

Czukordinnye, németes e h. sárgadinnye.

D.

-da, -de képzős szók, mint pl. járdá, képezde, lehetőleg ke-

rülendők. Helyettük mondhatjuk: járó, képző. (Ny.)

Dacára h. magyarosabb: ellenére v. mellett, p. Minden ovatossága ellenére (v. mellett) is hibákat követ el.

Dacára annak, hogy.... megfordított rendben jobb: annak dacára, hogy... (mert a magyarban mindig a birtokos jár elől).

Dag, csonka szó; teljesen: dagana t.

Dalár helyett magyarosabb: énekes, dalos, dalló.

Dalárda; jobb: dalló, v. dalló kör, dalló egyesület.

Dalnok helyett jobb: dalos, dalló.

„**De**” nem használható „hanem” helyett, pl. Pál nem énekel, „de” rikácsol e h. hanem rik. „De” szót akkor használunk, ha a megelőző mondat igenlő (p. Pál énekel, de rosszul). Ha ellenben az előző mondat tagadó, „hanem”-mel kezdjük a következő mondatot.

Delej, újabb kori összetett szó ebből: dél-éj. Köz magy. nyelven: mágnés.

Delnő, összetétel ebből: deli nő. Helyesebben: hölgy v. úri asszony.

Dicsvág, csonkított összetétel e h. dicsőségre v. dicséretre vágyás.

Díjnok; ink. díjas, napdíjas.

Diktál v. tollba mond egyként helyesek; kevésbé helyes: mondatol vagy éppen „mondol.”

Doktor (dr.) vagy bármely más címnek a keresztnév után a helye. Hibás tehát ilyen szórend: Doktor Balassa sat. e h. Bal. dr. Gondosabb íróink (pl. Ágai dr.) már követik is e magyaros szórendet.

Dolgozda; jobb: dolgozószoba, műhely, labororium.

Dugárú, ink. csempészettárú, — dugarus = csempésző.

Durrgáz; ink. durranó gáz, (durranó gyapot, lég stb.)

„Dús“ -v a l, -v e l v. -b a n, -b e n ragot vonz. Hibás tehát: szellem-d ú s e h. szellemben dús v. szel-lemes.

E.

-e, mint kérdő szócska mindig az igéhez csatlakozik. Hibás tehát az ilyen szörend: Nem-e jött meg? e h. Nem jött-e meg? (S.)

Ebeli, hibás e h. ebbeli. — Eféle: efféle h.

„**Ebbe** bele kerül 1—2 n a p“ csak megfordítva helyes. „Ez bele kerül 1—2 n a p-b a.“

„**Effajta**“ nem helyeselhető e h. „e fajta“ még pedig azért nem, mert „fajta“ névszó, és mint ilyen külön írandó. (Efféle azért helyes, mert olyan viszonyragos szónak tekinthető, mint: eb-ben, e-ről, ennek sat.) — A különírás helyességét ezek is mutatják: „e szerint“, „e tekintetben“ (nem ész-szerint, ettekintetben.)

Egészség így ejtendő ki: egészség. Némelyek így is írják. (I g a z s á g is így ejtendő: i g a s s á g) Gyulai P.

Egély (ég-ből), fölösleges új szó e h. hit, vallás.

„**Egészségükért!**“ A magyar mások egészségére emeli poharát, sőt a német sem mondja: für . . , hanem „a uf“ Ihre Gesundheit.

„**Egy**“ hibás kihagyása, pl. „Vagyonának () részét eladta, részét pedig lefoglalták“ e h. Vagyonának egy részét. De helyes ez: Esztendeje, hogy elment; esztendőre (=esztén-időre) visszajön.

„**Egy**“ fölös ezekben: N.úr e g y tudós ember volt („N.úr tudós e g y ember“ megjárja) — Az éleny e g y nevezetes elem. — Ez is e g y tréfa. — A hajóbiztos csak e g y cseléd (Ny.)

Egyébb (két b-vel), hibás e h. egyéb, mert nem mondjuk egyebbet, egyebbek, hanem: egyebet, egyebek.

Egyen, csonka főnév ebben: súly-egyen e h. egyenlőség.

Egyenközény, ink. egyenköz v. egyenközű négyszög (parallelogramm.)

Egyenlővé tették a földdel (a várost), germanizmus; magyarosan: l e r o m b o l t á k (S.)

„**Egyetlen** sem“, hibás egyetlen „e g y“ sem h. mert itt a kettőzés szükséges.

Egyezés, ink. egyezés, szerződés v. egyezmény.

„**Egyik**“ kettőnél többre is vonatkozhatik, pl. Beh szeretném az egyiket: három közül a szebiket. Ar.

„**Egyiket sem ért**“ hibás e h. . . . ért i, mert e g y i k és m á s i k szók rendszeren a tárgyas alakkal járnak. Helyes így; egyet sem ért (az -i k há-tározottá teszi azt a szót, melyhez ragad, tehát tárgyasigealakot vonz).

Egylet helytelenül képzett szó e h. egyesület. (Helyes pl. kegyelet, másolat, vázlat, mert van k e g y e l, más-ol, váz-ol, de „egy-el“ ige nincsen, tehát „egy-let“ szó sem lehet).

Egyszer németes ilyen kifejezésekben: „Ez e g y s z e r végre emberül van mondva“ e h. Ez a z t á n emberül (S.)

Együttesen csak annyi, mint e g y ü t t; mire való tehát a haszon-talan „esen“ cafat? (Gr. ny.)

Ehez, helyesen: ehhez (l. ahoz.)

Elárulni csak azt lehet, a mit titkolni igyekszünk. Helytelen tehát ez: Magas homloka eszességet ár ul el, e h.: eszességre mutat, eszes-séget mutat, t a n u s í t, b i z o n y í t (Szőkács J.)

Elárúsít; jobb: el a d, á r u l.

Elé-, **elő**- mint igekötő egyként helyes, de főnév és melléknév gyanánt csak elő használatos, pl. bőjt-elő, előt szántani; elő-fal, elő-bor (Bud.)

Elémbe v. elő m b e sat. helyett

jobb: elém, eléd, eléje; élénk, elétek, eléjük (mint mellém, melléd; alám alád stb.)

Elévült, ném. (verjährt) e h. elidősült birtok v. jog.

„Elévülhetlen humor“, ink. elavulhatatlan humor.

Elfogadta 'a követséget, hibás e h. fogadta (audientían).

Elfogatása (pl. szédelgőnek), ink. elfogása, mert hisz az „at“ képző eredetileg míveltetést jelent, nem szenvedést.

„Elfogom olvasni“ hibás e h. El fogom olvasni (3 szóban), mert „el“ nem „fogom“ segédigére vonatkozik, hanem „olvasnira“. Egybe írva csak ilyen értelemben jó: **Elfogták** a tolvajt.

Elhalt nem annyi, mint: meghalt, p. Pálnak gyermekkorában haltak el (= abgestorben) szülei, — ellenben: Pál meghalt.

Elhatározta kilépni, németes szerkezet; helyesen: elhatározta, hogy kilép.

Elibém, hibás e h. elém v. élembe (mert a birtokosrag soha sem követi a viszonyragot, hanem megelőzi azt, p. jerőlemben és nem: ölibém.)

Elismerni „verkennen“ értelmében, hibás, e h. félreismerni.

„Eljegyezte magát N. kisaszszonnyal“, németes és hibás e h. Eljegyezte (magának) N. kisaszszonyt.

Eljárásimód. Jobb: eljárás módja v. csak eljárás.

Elkészül valakivel, ném. e h. elbánik, végez vele.

Ellenszenv; ink. ellenérzet, idegenkedés.

Elménc; jobb: elméskedő.

Elnapolni (= vertagen) pl. országgyűlést — csak a német szokott, mert „gyűlés“ németül = tag, de a magyar: elhalaszt, felfüggeszt valamit. (Ny.)

Elnök h. (mint tót képzőjü szó h.)

némelyek elülülő kitévelt ajánlanak, de ennek meg az a baja, hogy három „l“ van benne, sőt a leülülőben (= alelnök) éppen négy „l“ van, mit nyelv-ficamítás nélkül ki sem ejthetni. Az „elnök“ szónak tehát kegyelmezzünk meg!

Elnök, pl. N. N. asszonyság a nőegylet elnökje. Itt nem szükséges a -nő képző, mert azt kiki tudhatja, hogy N. N. asszonyság léteére nem férfi. Aztán elnök azt is jelentheti, hogy elnöknek a neje, pedig itt azt akarjuk kifejezni, hogy maga a nő az elnök.

Elodáz. Jobb: elhalaszt, v. halogat.

Elolvas, (verzählen értelmében) magyarul: rosszul olvas, vagy számlál.

Előadási mód, ink. előadás módja.

Előállít, ink. készít, gyárt.

Előfekvő (p. újság) németes e h. jelen... v. előttünk fekvő.

Előfizetési fölhívás helyett jobb: előfizetésre hívás (v. szólítás) mint pl. „Tetemre hívás.“

Előír „megszab“, „meghatároz“ értelmében németes, de mint írás értelmében helyes.

Előítélet (= vorurtheil) németes; magyarul: balítélet, balvélemény. (V.)

Előjön németes; magyarul: előfordul, előkerül.

Előképezni ige nincs a magyarban, de van előkészíteni v. kiképezni.

Előlegesen helyett röviden mondhatjuk: előleg, noha ez főnév gyanánt is használható.

Előlről (p. kezdi). Elég elől v. elül is, mert hisz az -ól rag is a honnét? kérdésre felel.

Előny gyakran ily kifejezésekkel pótolható: elsőség (p. e h. előnyben részesül); fogás, (számvetésben); haszon (pl. ez eljárásnak az a haszna, jó oldala.)

Előnyös h. jobb: kedvező, hasznos.

Előre ad, p. Szekrényesy 30 pernyi időt előre ad versenytársának. Tán magyarosabb: előleg v. előképen ad (p. tekézés alkalmával = „vor geben“).

Előtér, háttér németességük mellett is tűrhető kifejezések emelkedettebb irányban, de köz beszédben lehetőleg kerülendők.

Előttem, pl. Mintha most is látám előtttem, rossz e h. magam előtt.

Előttemez a „coramisare“ szolgái fordítása. Helyesen: aláír.

Első mint igehatározó, p. „B. első ment a csataterre és utolsó távozott onnan“ latinos ugyan, de mégis jobb, mint: B., ki elsőnek érkezék, utolsónak hagyá el. A magyar nép így mondaná: B., ki először... utoljára v. legelől, legutól. — I. S.

Első április, németes és hibás, mert egy évben csak egy április hó van. Magyarosan: április elsejét mondunk.

Elsőbb (p. Elsőbb irok, aztán elmegyek) nem helyesítható e h. előbb... mert „első“-nél előbb való úgy sem igen képzelhető; aztán „elsőbb“ mint melléknévi számnév nem vonatkozhatik igére.

Elsőbbség, szükségtelen e h. elsőség, mert az elsőnél úgy sincs előbb való. A N. Szótárban az elsőbbség szó elő sem fordul, és méltán. Mondjuk ugyan a legelső, de hisz mondják: legteje is, de azért még sem mondhatjuk „több“; „utolsó“-t hasonlóképpen mondunk, de soha utolsóbb (kivéve képletes beszédben).

Elszámította magát, németes e h. csalatkozott v. rosszul számolt.

Eltéktve attól, hogy... németes (= abgesehen davon). Magyarosan: nem tekintve, hogy...

Eltolvajlott ízetlen és szükségtelen újítás e h. elloptott, a rövidebb is, magyarosabb is.

Eltörül h. nyelvtanilag helyesebb eltöröl, mert az -ül képző csak benhatólag használtatik.

Elver, pl. vagyont; jobb: eltékozol, elpazarol, veszteget.

„Elvesztette egyetlen gyermekét“ nem azt jelenti, hogy gyermekétől megfosztatott, hanem azt, hogy megölte saját gyermekét, mert élt elveszteni annyi mint meggyilkolni. V.

Elvhű. Helyesen: elvhez hű (ha ugyan az „elv“ szó maga kifogástalan).

Emészteni és enni v. fogyasztani nem mindegy. Hibás tehát: „egy zulu sok nyers tojást emészttet (e h. evett) meg.“ Előbb enni szoktunk, és csak aztán emészttünk, ha nem rossz a gyomrunk.

Emle, csonkított szó e h. emlékezet, emlékező tehetség.

Emlény h. ink. emlék.

Emléz; rossz szó e h. betanul, memorizál.

Enemü egybe írva, hibás e h. „enemü“ (mert ezeket is külön írjuk: e fajta, e szerint sat.)

Enged (v. hagy) főlöleges a míveltető igék mellett, pl. Megcsaladni engedte magát e h. megcsalatta magát. Főlöleges pedig azért, mert maga a míveltető képző is engedést v. meghagyást jelent.

Ennél fogva v. ez oknál fogva h. rövidebben mondhatjuk: ez okon.

Epemirigy, ink. kolera. Ezt legalább érti mindenki.

Eredménydús; ink. eredményben dús v. sikeres.

Eredményteljes, ink. eredményes, sikeres.

Erejének erejével; jobb így: erőnek erejével, mint a régi: halálnak halálával.

Erély, ink. erő, energia, tetterő, mert az -ály -ély képző csak

igetőkhoz járul, (mint pl. szab-ály sat.)

Erélyes; jobb: energikus, tett-erős, erőszakaratú.

Erőd, ink. erősség, vár.

Erődítés, ink. erősítés.

Erős, pl. két „erős“ kötet, németes, e h. vastag, v. testes kötet. Erősnek a magyar csak azt mondja, a miben „erő“ van.

Esedékes (pl. kamat); helyesen: lejáráó, v. lejárt.

Esély; jobb: eshetőség.

Esgép. Helyesen: eső gép.

Eskór; magyarosabb: nehéz kór v. betegség.

Estély helyes (ebből: estvélyi) S.

Esély; rövidebb is, helyesebb is: ész, okosság (mert -ély csak igetőkhoz járul).

Esélyes, ink. eszes, okos.

Eszközöl hibás, e h. csinál, tesz, végez; pl. A fordítás X. által eszközöltetett. Helyesen: A fordítást X. csinálta, vagy: azt X. fordította (I. S.)

Eszme helyes (ebből: eszmél). S.

Eszmedús, ink. eszmés, eszmékben dús.

„Eszméletnél van“, németes (bei Besinnung) e h. eszméletén van.

Eszmény, ink. ideál.

Eszményi, ink. ideális.

Eszményít, ink. idealizál.

„Ez“ németes ebben: ... mint „ez“ a következőkből kitünik. Itt „ez“ szóra semmi szükség sincs.

„Ezelőtt néhány évvel“ szükség-telen szószaporítás, mert rövidében is jó így: „néhány év előtt“ (mint: tegnapelőtt.)

Ez idétt. Jobb: ez időben v. ez időtájban.

É.

Élc. Jobb: viccz, elmésség.

Élcelni; inkább: viccelni, elmés-kedni.

Élethű; helyesebb: élethez hű, vagy csak röviden: hű.

Életképes, inkább: életre képes, életre való, élelmes.

Élv. Jobb: éldelet, kéj, gyönyörűség.

Élvez; jobb: éldel.

Építész. Jobb: műépítő, építő.

Építészet. Jobb egyszerűen: építés.

Éppen szót helyesen írják két p-vel, mert egy p-vel annyit jelent, mint sértetlen, egész (pl. ép szülő).

Érdekli magát (v. érdeklődik) p. a zene iránt, hibás e h. A zene érdekli v. kedveli a zenét (mert „érdekel“ csak olyan származéka „ér“-nek, a milyen „esdekel“ esik igének, már pedig azt csak nem mondhatjuk, hogy valaki magát éri v. érinti a zene iránt). V.

Érdemdús; inkább: érdemes vagy érdemekben dús.

Ért, pl. Mit ért ez „alatt“? Magyarosabb így: Mit ért ön ezen?

Értekezlet. Minthogy „értekezel“ igénk nincs, azért nem helyeselhető a belőle képzett értekezlet szó. Mondhatjuk helyette: értekezés, tanácskozás, tanakodás, ülés.

Értesít, figyelmeztet és más ehhez hasonló igéknél mindig ki kell tenni a megkívántató ragokat, p, arról értesít, arra figyelmeztet, hogy...

Értesítvény helyett jobb: értesítő.

Értetődik v. értetik helyett jobb: értődik (magától) vagy érthető.

Érv, jobb: ok vagy okadás.

Érvel h. jobb: okadatul.

Érvelés, ink. okadás, okadatulás.

És pedig, **és** ugyan, németes; magyarul még pedig. — Ar.

Eszjárása hibás ragozás e h. esze járása.

Észleges. Jobb: ész-szerű.

Észlelde; inkább: észlelő, figyelő (hely.)

„Észreveszem hogy,“ . . rossz, e h. megjegyzem, hogy . . .

Évfolyam. A „v“ nem ejthető ki jól az f előtt; azért jobb így írni: évi folyam (két szóba).

Évforduló, nemcsak nehéz kiejtésű szó (a „v-f“ miatt), hanem főlös is ebben: A király születésnapjánk 50. évfordulója e h. 50. születése napja.

Évrei p. „Jövő évrei program, rossz, e h. a jövő évre való program.

F.

Fáradságot venni magának, németes; a magyar nem „resteli“ a fáradságot vagy dolgot. (Th.)

Fegyház, ink. fenyítőház, v. fegyencek háza.

Fegyverképes, i. fegyverfogható.

Fegyvernök, ink. fegyverhordó v. apród.

Fekhely, jobb: fekvőhely.

Fek-irányos, jobb: víz-szintes, v. víz-irányos.

Feljődés h. rövidebben mondhatjuk: fejlődés (I. S.)

Feljődött, ink. fejlett, fejlettebb s így tovább.

Fekszik németes ebben: „Érdekében fekszik“. A magyar így mondja: érdekében áll. (Th.)

Fekmentes (p. vonal), kétszerezsen hibás e h. víz-szintes v. víz-irányos, mert 1) az előtag („fek“) csonka, 2) a „mentes“ szó nem azt jelenti, a mit itt jelölni akar. V. ö. „tűz-mentes.“

Fekszik, p. Sok katona fekszik e vidéken, ném. táboroz, h., valamint németes volna, ha a Lager szót magyarul „fekvés“nek mondanók.

Fektetni súlyt vmire németes; jobb: arra tesz, vagy helyez súlyt.

Fel és föl egyaránt helyes.

Fel! (p. munkára). Magyarosan: nosza! rajta! talpra!

Felé hibás feléje h. p. „Egy fiú éppen az utcán haladt keresztül, a mint egy fogat „felé“ robogott“ e h. feléje. A pongyola szerkezet itt értelemzavaró.

Félenktelen hibás e h. félelmetlen (mert az nem lehetséges, hogy valaki „félenk“ is legyen, meg nem is),

Felépült, p. Andor már teljesen felépült. — Azért hogy fellábadoz h. átvittem felépült is mondhatunk, nem kell minduntalan ez utóbbit használni, mert ha az emberek csakis épülnek, akkor csere fejében majd az épületek lábadozni v. üdülni fognak.

„**Felettebb**“ sajnálom, hibás e h. fölötté v. szerfölött sajn. (mert itt összehasonlításról szó sincs.)

Felgyújtani lámpát, németes. A magyar meggyújtja a lámpát, Felgyújtani csak házat szoktak — már t. i. a gyújtogatók.

Feljebb h. jobb fellebb.

Feljön v. **felmegy** 100 frtra, magyartalan e h. 100 frtra rúg, vagy 100 frtba kerül.

Felkapott, rossz e h. divatba v. szokásba jött. (I. S.)

Felmegy a magyarban nem azt jelenti, hogy elfogy (=aufgehen), hanem azt, hogy nagyon is felszaporodik, pl. az adósság annyira felmegy, hogy . . .

Felmond (pl. leckét), németes e h. elmond.

Felosztatni (pl. gyűlést) németes e h. elosztatni. — Lovász J.

Felsorol németes (= aufzählen); magyarosan: elsorol.

Felület rosszul képzett szó, mert -et képző csak igetőhöz járulhat, mint pl. kerül-et. Felület h. mondhatjuk: szín v. felszín.

Felületesen. Minthogy felület helytelen, azért felületesen sem lehet helyes. Felületesen tudni valamit h. a törzsökös magyar így

mondja: szinültiben tudni. — Th. E.

Felült neki, németes (aufsitzen) e h. felsült, lépre ment v. rászedette magát.

Felültette, németes e h. rászedte, megcsalta.

Felülvizsgál németes (= überprüfen); jobb után a vizsgál.

Felülvizgálat; jobb: másodvizsgálat. St.

Felütni, p. könyvet, Gyergyai szerint nem németes; magyarosabb azonban: felnyitni.

Felvesz, pl. cselédet, inkább fogad, szegődtet, bérel (lakást).

Felzárni ajtót ném. kinyitni h.

Ferdény, jobb: trapez.

Festész, hibás e h. festő (pl. cím- v. szobafestő) v. képiró.

Festészet. Jobb festés.

Feszterő, csonkítva van ebből: feszítő erő.

Félek, hogy komolyan ne vesze; ink. Félek, hogy komolyan veszi v. találná venni.

Félmult idő; helyesen: történeti v. elbeszélő mult.

Fél négy, fél hatsat. h. jobb: negyedfél, hatodfél (óra) v. fél négyre, sat. mert „fél négy“ = négynek a fele, tehát nem 3½, hanem 2 óra.

Fényirda; ink. fényiró („írni“ = festeni is; innen: ir-ombatyúk = tarka színű tyúk).

Férfiu németes „ember“ h. az ilyenekben: nagy, vitéz férfiú.

Férjes nők neveit így írjuk, p. Bodóné asszony (nem: Bodó asszony) v. Bodó Pálné, v. Bodó Pálné, Vas Teréz. (Ez utóbbi a születés név).

Figyelmeztet után mindig ki kell tenni, hogy kire v. mire figyelmeztetünk, — de azt, hogy kit figyelmeztetünk, nem szükség kintenni (mint pl. elmarad a tárgy ezekben is: A betű öl, a szellem éltet).

Fillokszera szót nem ajánlatos **ksz-**vel írni **x** helyett, mert külföldben e szót Xerxes így kellene írni: Kszerkszes, a mi pedig nagyon hosszadalmas és szűkségtelen.

Fivér és **nővér** szokat nem lehet rosszalni, mivel 1) nincsenek megcsonkítva (hisz „véreink“ magában is használatos) — 2) mivel néha nagyon szükségesek a nemek megkülömböztetésére, a nélkül, hogy bátya, öcs, néne, hóg szókkal pótolhatnók, — 3) mivel mind a kettő meghonosodott már nyelvünkben, annyira, hogy p. Eötvös b. „Nővérek“-nek címezi egyik regényét.

Fizetéskepes, ink. fizetésre képes v. fizetőképes.

Fizetésektelen; ink. fizetésre képtelen.

Fodrász, jobb: fodró (mint sodor—sodró).

Fog (mint a jövő idő segédigéje) csak akkor használendő, ha a jövő idejűség nyilván kifejezve nincs. — Mellőzendő tehát ilyenekben: mindjárt haza fogok menni, e h. haza megyek, — majd meg fogom mondani, e h. majd megmondom (mert a „mindjárt“ és „majd“ szók úgysis jövőre mutatnak).

Fogad és **elfogad**. A király fogadja a kérelmezőket; vendéget is fogadunk (innen: vendégfogadó); de elfogadjuk vagy nem fogadjuk el vkinek ajánlatát (Ny. ny.)

Fogantyu helyett jobb: fogó, markolat v. nyél.

Fogda, ink. tömlőc (már a H. B.-ben is előfordul) v. fogház, börtön.

„Foglalkozva vagyok“ (táncra) az „engagirozva vagyok“ rossz utánpata. Magyarosan: eligéreztem.

Foglár (Häscher); magyarosabb: „fogd-meg“, pandúr, poroszló.

Folytán és **következtében** nem mindegy; amaz a birtokosával egyidejűséget, (pl. a nyár folytán), emez ellenben utána valóságot jelent (Br.)

Forint 25 — Ilyen fonák szórend kezd már nálunk lábra kapni. Miért? mert a német is így írja fl. 25. Hatalmas ok! Hisz a német ezt is mondja: fünf u. zwanzig. Vajjon ezt is utánozzuk-e, mondván: „öt huszon“?

Főherceg Sándor-utca szintén németes szórend. Magyarul: Sándor Főherceg-utca. Különös, hogy még ott is majmoljuk a németet, a hol ez utánozhatna bennünket.

Földadja tervét, német kaptára készült (=aufgeben); a magyar leckét „ad föl,“ tervvel pedig föl hagy, vagy abban hagyja.

Földadni valakit a rendőrségnél; hibás e h. följelenteni.

Fölény; jobb: felsőség vagy felül kerekedés.

Felföldöztetése (pl. Amerikának) hibás e h. felföldözése. A német sem mondja pl. die Entdeckt-werdung, hanem: „Entdeckung Amerika's.“

Földadó vevény; ink. földadó lap (Aufgabsrecepisse).

Fölibém hibás e h. fölé. Az okát lásd „elibém“ címszó alatt.

Fölöslegesen h. mondhatjuk rövidebben: fölösleg nemcsak főnévi, hanem határozói értelemben is.

Fölösleges névmások vannak ebben: Majd átadom azt azoknak, kiket az illet, e h. Átadom azoknak, a kiket illet.

Fölött németes ilyekben: A világ kacag fölöttünk eh. rajtunk v. kikacag bennünket. Tünődik apja halála fölött, e h. apja halálán. Kesereg fölötte, e h. rajta.

Fölötti, p. A földadó fölötti törvényjavaslat; helyesen így: A földadóról szóló törvényjavaslat. (Ny.)

Fölségeik hibás Fölségük helyett, mert nem mondjuk pl. kendteitek, hanem kendtek; tehát: Fölség(e)tek, uraságtok, nagyságtok, nem pedig: nagyságaitok, nagyságaik. (St. Ny.)

„Föltétel“ hibás föltevés h., mert föltétel = kikötés, föltevés ellenben = sejtelem, hiszem. Föltétel = Bedingung, föltevés = Voraussetzung.

Föltételez szintén hibás „föltesz“ helyett, pl. Föltételezem róla, hogy nem hagy cserben e h. „felteszem róla, hogy“ . . .

Fölület; ink. fölszín (mert „-et“ csak igéből képez főneveket).

Fölvesz (p. cselédet) németes e h. fogad v. szegődtet.

Fölvesz lakást, ink. bérel v. kivesz (Fölvesz szónak más értelme van. V. ö. Urtól, bolondtól mindent „föl kell venni“, — v. Ezt föl sem veszem.)

Fönévi összetételekben soha sem lehet az előtag többes számban. Ezért hibásak az ilyenek: divatárúkraktár, virágok-kereskedés, mustrák-küldemény (S.)

Fönök h. jobb: fő, gazda v. principális (pl. törzsfő sat.).

Forradalmár, inkább: forradalmas (mint: hatalom — hatalmas.)

Fősz, izetlen új szó, melyet sem a Nagy Szótár, sem Ballagi teljes szótára nem említ. — Csak maradjunk a gipsz elnevezésnél; ezt legalább érti mindenki.

Futár. Helyesebb futó, hírvivő.

Függési viszony, ink. függésviszony v. függő viszony.

Fürdőzni, rossz e h. fürödni, de fürdőkét látogatni értelmében megjárja.

G.

Gazdag vmiben v. vmivel; mind a kettő helyes. A régieknél ink. a -vel rag járta; most -ben használatosabb.

Gazdász, ízetlen és teljesen fölös új szó e h. gazda.

Gazdászat; jobb: gazdaság (gazdaságtan.)

Geny, tak, táp stb. efféle elvont gyökér helyett jobb: genyedés, takony, táplálék.

Gondnok h. jobb: gondviselő.

Gondvisel, képvisel hibás szó-lások e h. gondot visel re á v. gondját viseli, képét viseli. „Gondviselő,“ képviselő helyes, mert „favágó“ sem helytelen, de valamint „favág“ valakit hibás, úgy gondvisel valakit is az.

Gondviselő jó, de gondvisel (mint ige) helytelen e h. gondot visel vkire, v. gondját viseli vkinek.

Górcső (ebből: górcső=nagy, magas, pl. hóri horgas); jobb: nagyító üveg.

Göreb, ink. görbe üveg v. torta.

Gőzsikló, ink. hegyi vasút.

Gróf, báró sat. méltóságokat jelentő szokat nem a tulajdonnevek előtt (németesen), hanem azok után írjuk, így: N. gróf, N. báró, mert nem mondjuk p. király Mátyás, miniszter Trefort, polgármester Ráth, hanem megfordítva, mindig előbb a tulajdonnevet és csak azután a méltóság v. hivatal nevét.

Gyakorló „működő“ helyett németes, pl. gyakorló orvos, e h. működő o. (A gyermek p. gyakorolja magát az olvasásban, mert még nem tud jól olvasni.)

Gyakorol hatást, befolyást németes, e h. nagy hatást tesz v. nagy hatása van vmire.

Gyakornok, jobb: gyakorló, t. i. a ki magát gyakorolja v. le-gény, segéd.

Gyanánt és nek. Valaki arany-nak nézi a sárga rezet = való-sággal annak tartja, de: az öt-vös arany gyanánt árulja a sár-ga rezet = mintha arany volna,

pedig tudja, hogy nem az. — Gya-nánt változtató értelmű és ho-gyan? kérdésre felel.

Gyanús vagyok benne („Ta-más vagyok benne“ mintájára) he-lyett jobb: Gyanús előttem a do-log, gyanúsnak látszik.

Gyárnok, ink. gyártó v. gyáros.

Gyermeteg, csonka szó; jobb: naiv v. gyermeki.

Gyil csonkított szó ebből: gyil-kos; jobb krokodilus.

Gyorsírás, gyorsíró jó, — de: gyorsír rossz stenografoz v. gyorsíratoz h. (mert ige-kötőn kívül az ige semmiféle szóval nem kél egybe. Th.)

„Gyógyász“ ép oly ízetlen újítás „orvos“ h. mint „szabász“ sza-bó helyett (mert ász-ész képző csak főnévhez járulhat).

Gyógykezel, ink. gyógyít, or-vosol, kezel.

Gyógy-erő. Helyesen: gyógyí-tó erő.

Gyógyszer helyett jobb: orvos-ság v. orvos-szer.

Gyógyszertár, inkább: orvos-ságtár v. patika.

Győz valami „fölkött,“ hibás e h. legyőz valamit v. győzedelmes-kedik rajta.

Gyufa, ink. gyújtó v. gyúj-tóka (Takács J. szerint), mert nyújtófa h. sem mondhatjuk: nyúfa, pedig gyújt és nyújt egészen egyenlő alkotásu igék.

Gyúpont, jobb: gyújtó pont, tűz- v. gócpont.

Gyülhely v. gyűhely, inkább: gyűlőhely v. gyülekező hely.

Gyűnév helyett jobb: gyújtó név (mint gyújtó „gyufa“ h.)

H.

Háborítlan rossz e h. háborí-tatlan, mert -atlan a teljes fosztó képző, nem pedig -lan.

Hadastyán, ink. invalidus v. rok-ka nt (mert a „hadastyán“ szó-

ban nincs semmi, a mi az illető hadfiak rokkant v. rozzant egészségi állapotát jelenthetné.)

Hadd rendszeren a kötőmóddal jár. E h. tehát: „H a d d n é z e m“ jobb: hadd nézzem. (Hadd = hagyd és mindig a „hogy“ szót kell hozzá gondolni.)

Hadképes. Helyesebb: hadra képes, fegyverfogható.

Hagy, p. „kérni hagyja magát“ németes; magyarul: kéreti magát. (Th.)

Hagy fölösleges miveltető igék mellett, pl. Minek hagyja magát megsaladni? helyesen így: Minek hagyja v. engedi magát megcsalni, v. minek csalatja meg magát? (mert a miveltető t a t t e t maga is engedést v. meghagyást fejez ki.)

Hagyjon békével v. békében ném. e h. hagyjon békét!

Hagymáz. E szót a N. Sz. hagyomás szóból származtatja (mivel e betegségben „az eszmélet elhagyja a beteget“). E származás azonban valótlan színű és idegenszerű. — Jobb: idegláz v. tífusz.

Hagyomány hibás hagyaték h., mert hagyomány = traditio.

Haladási párt; inkább: haladó párt.

Hajlam. Ink. hajlandóság, kedv.

„**Hallani**“ valamely tantárgyat (az egyetemen) németes e h. hallgatni, valamint egyetemi „halló“ sem járná egyetemi „hallgató“ h.

Hallcső. Jobb: halló cső.

Hallérezék. Jobb: halló érzék.

Hallideg. Jobb: halló ideg.

Hamis = csalfa, hamiskodó. Ennél fogva helytelenül használják a „hamis“ szót ilyekben: hamis haj (álhaj v. vendéghaj h.), hamis pénz (rossz pénz h.), hamis nézet (hibás v. ferde nézet h.).

Hamvveder, hamvvevő. Minthogy a két „v“ betűt úgy sem hallani a

kiejtésben, sokkal okszerűbb: „hamvveder, hamvvevő-nek írni és mondani.

Hanem és **de** abban különböznek egymástól, hogy az előbbi csak tagadó mondatok után következhetik, (pl. A föld nem áll, hanem forog), „de“ ellenben csak igenlő mondatok után, pl. Sajnos, de igaz. Ujabb időben ott is „de“ szót használnak, a hol csak „hanem“ volna helyén.

Hangnál lenni, p. „N. kisasszony nem volt ma hangjánál,“ — csúnya germanizmus e h. N-nek nem volt ma jó hangja.

„**Harang** a házmaster számára.“ A magyar csak csengetyűnek mondja azt.

Hasonlag. Inkább: hasonlóképen.

Hasonlótlan, ink. különböző, eltérő (mert „hasonlótlan“ szóban igenlés és tagadás van, s az képtelenség.)

Hasonszenv h. jobb: homöopathia (mert „szenv“ csonka szó.)

Hatály, ink. hatás, hathatóság.

Hatályba lép (p. a törvény), ink. életbe, érvénybe lép.

Hatályon kívül helyezni (p. törvényt) ném. e h. érvénytelennek nyilvánítani, megszüntetni v. felfüggeszteni.

Hatályos, ink. hatásos.

Háborítlan, csonka e h. háborítatlan.

Határozva lett (v. lön) helyett helyesebb: határozattá lett, azt határozták, határozatba ment, v. szenvedőleg: a határozottatott. (St.)

Havaz és **havazik** nem mindegy. Havazik = hó esik; — havaz ellenben = havat hint, hóval dobálózik.

Havazik nem germanizmus (mint I. S. állítja). Zemplén megyében pl. a nép szeltiben él vele e h. hó esik.

Hányattatás, pl. Sok hányattatás után . . . A „tat“ itt egészen fölös-

leges, mert az „at“ is szenvedést jelent (vagy helyesebben: eredetileg a „tat“ sem jelent szenvedést).

Hányszékelés; ink. kolera (külömben hányás-székelés a csonkítatlan alak).

Hárít v. járul csak rosszról használható. Hibás tehát: Ez intézmény nagy hasznot hárit... e h. hajt.

Háti bőrönd, (melyet a baka a hátán szokott hordani) magyar neve: borju — Th. E.

Hátralék; helyesebb: tartozás v. hátralék, mert alkotórészei nem hátra+lék, hanem hátr+al+ék.

Hátrány. Helyesebb: kár, rövidség.

Hátrányos, ink. káros, nem kedvező.

Hátsó gondolat, németes (Hintergedanken) e h. tartalék gondolat v. mellék gondolat.

Helyesírás. A magyar helyesírás két fővelvet követ: 1. a helyes kiejtés és széphangzás elvét; 2. a szófejtés v. szóelemzés elvét. Az előbbi szerint írjuk pl. ezeket: aggat (nem: akgat), szaggat, akkor arról (nem: azkor, azról) sat. — A szófejtés szerint vannak írva: megkegyelmez, fogta, tudta (nem: mekkegy., fokta, tutta).

Hiánylat hibás e h. hiány (lat-lat képzőt).

Hibáz = hibát követ el (pl. a helyesírásban); hibázik = hiányzik.

Higgye h. jobb: higgye, mert nem „higy“ az igető, — de „hagyja“ helyesen van j-vel írva, mert itt „hagy“ a tő.

Hiján van valaminek hibás e h. Hijával van v-nek (Kom. L.)

„**Hirlik**“ át nem ható ige nincs a magyarban. E szerint hibás pl. Az hirlik..., e h. azt hirlik = azt hirtelnek (hirlik = hirtel+ik).

Hirnök, h. jobb: hirmondó.

„**Hivatkozott** könyv“ rossz e h.

idézett v. említett könyv, mert sem azt nem jelentheti, hogy a könyv hivatkozott valamire, sem azt, hogy a könyvet hivatkozták, hanem azt, hogy a könyvre hivatkozott valaki, ezt pedig „hivatkozott könyv“ nem fejezheti ki. — V.

Hivatolt (pl. oklevél) h. jobb: „idézett.“

„**Hivatva van**.“ E szót derűre borúra kezdik használni, akár illik, akár nem, pl. E találmány hivatva van (e h. alkalmas). „Ezentúl a gőzmozdony lesz hivatva a lovakat képviselni.“ — Nem nevetséges-e gőzkocsik „hivatásáról“ és lovak „képviseléről“ beszélni? Nem jobb-e így: „Ezentúl a gőzkocsik fogják helyettesíteni v. pótolni a lovakat“?

Hizlalda, ink. hizlaló.

Hol németes ilyenekben: „Még megjön az idő, „hol“ fületlen szobában nem lakom.“ e h. melyben v. midőn fületlen szobában nem lakom. — „Hol“ jelenthet ugyan időt is (pl. hol jön, hol megy = majd jön, majd megy), de nem vonatkozás értelmében.

-**hon** hibás idegen országnevekben (pl. Spanyolhon, Olaszhon) e h. -ország, mert a magyarnak, mint minden más nemzetbeli embernek, csak egy hona v. hazája lehet.

Honvéd, csonka, de már meghonosodott főnév e h. honvédő.

Horderő szónak eredeti jelentésében „hordás“ felel meg magyarul, pl. jó hordású puska. Átvitt értelemben pedig mondhatjuk helyette: nagy fontosságú, hatásos, hathatós, messzevágó, életbevágó, mélyreható.

(Ny.)

Hordképes helyett magyarosan a tartós, szívós hasonlatára mondhatjuk: **birós** (főnévül: birósság) — Ny.

Hordmód, pl. a szakáll hordmódja; helyesen: viselés módja.

Hordszék, németes e h. gyaloghintó.

Hosszú képet vág, németes e h. elhül bele, hüledezik, leestett az álla (I. S.)

Hosszú és rövid hangzók. — Néha lényeges különbség van a kettő közt, mint pl. öt-öt, ír-ír, ivás-ivás, ujj-újj.

Hoz, p. hasznot hoz; jobb: hasznot hajt.

Hozzá még nagyon szép, — németes. Jobb így: Azon kívül, ezen felül.

Hozni, pl. cikket, németes; magy. közzé tenni, közölni; „áldozatot hozni“ h. ink. áldozni.

Hozzájönni, p. „Hozzá sem jön“ németes e h. hozzá sem fogható. — „Nem jön hozzá“ helyesen: nem ér rá, nem jut hozzá.

Hörghurut, ink. szamárhurut v. csupán: hurút.

Hűdés (szélhűdés-től elvonva) a N. Sz. szerint „oly semmit jelentő szó, milyen volna a „kodás“ gondolkodás-tól elvonva.“ — Helyette mondhatjuk: bénulás v. gutaütés.

Hulla; jobb: holttest, dög.

I.

-i mint melleknévképző nincs helyén ragok után; p. kertbeni, házróli, házrai, gyermekkoromi (= -ból való). Tűrhetőbbek ezek: iránti, előtti, utáni, tuli, felöli, noha régente ilyeket sem mondtak. — I. S.

Idáig nem hibás eddig h. (mert a magyar népnél használatos).

Idegen szokat lehet, sőt kell használnunk, ha nincsenek helyesen képzett, megfelelő magyar szavaink az illető fogalmak megjelölésére, pl. gène „feszély“ h., hydrogen „könevy“ h., muszaj „kell“ h. sat.

Idegen szók helyesírása. E te-

kintetben kétféleképen járunk el. 1) A tulajdonneveket t. i. rendesen úgy írjuk, mint az a nép, melynek nyelvéből az illető nevet kölcsön vettük, pl. Homéros, Kerberos, (nem: Cerberus,) Makedónia, Plató, Julius Caesar (nem Cézár Gyula), Rousseau, nem: Russzó, Versailles, nem: Verszály. 2) A közneveket ellenben többnyire a magyar kiejtés szerint írjuk, pl. próza, poézis, filozofus, telegraf, fizika. Néha azonban a tulajdonneveket is magyarosan írjuk, pl. Svájc (nem Schweiz), Zalcburg (nem Salzburg). Ez azonban következtelenség, és csakis a német helyneveknél tesszük. A személynveket, még a németekéit is, eredeti írásuk módja szerint írjuk, pl. Schiller (nem Siller).

Idény. Magyarosabb: évad.

Idő — mikor, pl. Eljő az idő, mikor (helyesen: melyben) mindez lehetetlen lesz. — „Mikor“ csak azon esetben van helyén, ha „akkor“ szó előzi meg, pl. Akkor felelj, mikor kérdezlek.

Idült baj. Jobb: megrögzött v. meggyökeresedett baj.

Ifjonc; jobb: ifjú.

Igazolási eljárás, ink. igazoló eljárás.

Igazság szóban a **zs** úgy ejtendő, mintha két s-sel volna írva, tehát: igazság (éppen így egészség=egészség).

Ige, mig ige marad, igekötőkön kívül semmiféle más szóval nem kel egybe (Th. E.) Ezért hibásak a „képvisel“ „árverel“-féle összetételek, de helyesek: „képviselő“, „árverő“, mert ezek már nem igék.

Igekötőket hibásan írnak egy szóba segédigékkel, pl. Megtudná ön mondani.. (mert itt „meg“ a mondani szóhoz tartozik, nem pedig „tudná“-hoz); — de helyes ez: Ha ön megtudná, mit mondott N. (mert itt

az igekötő csakugyan „tudná“ szóra vonatkozik).

Igemódok hibás használata; pl. „Midőn D-ba visszavonulna“ (vonnula helyett). — Ha uram nem vezérelt volna, eltévedék (Itt megint éppen megfordítva kellett volna a módokat használni, így: Ha uram nem vezérel, eltévedtem volna).

Igény h. magyarosabb „jog“ (pl. jog-om v. „jus“-som van hozzá), követelés v. szám, mint Volf Gy. mondja: „Teljes apparatusra csak a legkiválóbbak tarthatnak számot“, — vagy Ágai dr. „Radegund nem tart számot rá, hogy Rohicszal egy napon emleghessék.“

Igénybe venni. „A szobortalapzat lerakása 2 hónapot fog igénybe venni“; — ink. 2 hónapig fog tartani.

Igényel; jobb: követel.

Illetőleg h. rövidebben mondhatjuk: illetve.

Illik kétféle ragot vonz: nek-et és hoz-t, pl. Nem illik leánynak (belviszony) káromkodni, — és: Nem illik mentéhez (külviszony) a boeskor.

Ima csonka e h. imádság.

„Imola“ nem templom, hanem hosszú száru „fü“, mellyel pipaszárat tisztít a székely (Th. E.)

Indok csonka e h. indító ok (indok = indusok).

Indokol helyett ink. „megokol“, mert „indok“ (mint fönt láttuk) helytelen alkotású főnév, és így helytelen a belőle képzett ige is.

Indokolatlan h. ink. ok nélküli, alaptalan.

Indokolt; ink. alapos, megokolt.

Indóház; „indó“ ép oly csonkítás „induló“ h., mintha „ránduló“ h. azt mondanók: „rándó“; jobb tehát: indulóház v. pályaudvar.

Infinitívus (v. főnévi igenév) tárgyatlan igealakkkal jár, pl. Megkísértek énekelni (nem: megkísértem).

Infinitívus magában nem használható parancs gyanánt, p. hallgatni! e h. hallgass! vagy hallgassatok!

Íránt magyartalan használata, p. „N. választatott előadóvá ezen javaslat íránt“ e h. N-t választák e javaslat előadójává.

Irigyelni valakit ném. e h. irigyelni valakitől v. valakinek a szerencsését, sorsát.

Írón. Helyesen: író vessző.

Írnok; jobb: leíró, v. tollvivő. — S.

Iroda; ink. írószoba.

Irodalmár; jobb: író v. irodalmas (mint: hatalomból „hatalmas“).

„Is“ szórendjével sok író nincs tisztában. Legbiztosabb kalauz e tekintetben gondosabb íróink figyelmes olvasása. — Igy p. hibás ez: Ha meg is öl e h. Ha megöl is

Iskolakönyv; helyesebb: iskolai könyv.

Iskolaköteles, iskolaképes.

Jobb: iskolára képes v. köteles.

Isme csonkított új szó e h. ismeret (p. természet-„isme“).

Ismerv; helyesebb: ismertető jel v. csak: jel.

Ismerni tanul, németes e h. megismer, megismerkedik valakivel.

Is ne hibás e h. se, pl. Kivánatos, hogy azokon az úton is ne zavarja meg soha semmi.

Is ne helyes ebben: Lehetetlen az alaktanról szólni, a nélkül, hogy a jelentéstant „is ne“ érintsük. Ilyen helyen a „se“ nem pótolhatja az „is ne“ szót.

„Is nem“ sem pótolható „sem“-mel ebben: Sajnálom, hogy még többel is nem szolgálhatok.

Isteni tisztelet = göttliche verehrung, már pedig e szóval azt akarjuk kifejezni, hogy Istent tiszteljük, tehát helyesen: istentisztelet (mint: istentagadás vagy -káromlás).

Itél valami fölött hibás e h. valamiről.

Itész. Csonkított szó, e h. itélő (mester), bíráló, kritikus.

Itészet; jobb: kritika.

-itol mint igeképző ebben: számitól, példátlan a magyarban, és azért nem használható e h. számit. (A N. Sz.-ből nem maradt ki, mint I. S. tévesen írja; l. „leszámitól“ címszó alatt).

Itt helyütt találtatott. Jobb így: Itt helyben találták.

Itt mellékelve hibás e h. ide mellékelve.

Ivar h. jobb: nem, — ivarszervek h. nemi részek.

Izletes öltözet, hibás e h. izléses ölt. („Izletes“ csak ételekről használható).

J.

J mint birtokosrag hibásan hagyatik el az ilyenekben: haraga, pataka e h. haragja, patakja.

Javak; ink. jószágok.

Javithatlan, csonka e h. javíthatatlan.

Javitnok (korrektor); jobb: javító (I. S.)

Járda, ink. járó v. gyalogút.

Járdataposó. Jobb: útcarovó („rója“ az utcát).

Jármű, ink. járomű.

Járni nem azonos „menni“-vel. Az előbbi folytonos, gyakori járás-kelest jelent, pl. búcsúra, vásárra járni = azokat rendszeren látogatni, de: „a vásárra ment“ egyszeri menetelre értetik. Lassan járj (nem: menj) tovább érsz. A gyermek járni tanul (nem: menni). Ma a színházba megyek (nem járok).

Járszalag. Helyesebb: jártató szalag v. „póráz“.

Játsza (p. a bölcset); helyesebben: játssza, (e h. játszja).

Játszik -ba-be p. „Éz a színzöldbe játszik,“ ném. e h. zöldet játszik.

Játszma, ink. játszát v. játék (partie).

Jelenleg. Fölösleges szónövesztés, mert nem jelent többet, mint a „jelen“ szó. Hát még a „jelenleg-i“; ez még sokkal cifrább amannál (Gr. ny.).

Jelenleg. E hosszú, 3 tagú szó már egészen kiszorította a rövid „most“ szót. — „Éjszaka“ azért nem tetszik „éj“ helyett, mert hosszú, „most“ pedig azért nem kell, mert rövid. — Csak szép dolog a következetesség!

Jelentékeny h. jobb és rövidebb: jelentős (pl. pénzösszeg).

Jelentőség. E szót sokat hibásan használják e h. jelentés, pl. Milyen jelentősége van a „ligbómer“ szónak? e h. Milyen jelentése van... — Jelentőség = fontosság.

Jelentőségteljes; jobb: jelentős v. nagy jelentőségű.

Jelesnél jelesebb, magyartalan e h. jelesebbnél jelesebb (mint: szebbnél szebb, és nem: szépnél szebb.)

Jelleg, ink. bélyeg, típus.

Jelvény hibás e h. jel, jelkép, (mert a -vény képző csak ige-tőkhöz járulhat).

„Jó-, vagy rossz sága“ — helytelen rövidítés, e h. jó sága, avagy rossz sága. Egyenlő hangzóju rago k a t szabad kihagyni, de képzőt (mint -ság, ség) nem. Így pl. nem mondhatom: becsül- és szeretet e h. becsület és szeretet.

(Ny.)

Jogar, ink. királyi pálca.

Jogfosztás hibás e h. népfosztás v. jograblás (mert nem a jo-

got fosztjuk meg valamitől, hanem az embereket a jogtól. — (Joann).

Jól veszi ki magát, otromba németes kifejezés. Helyette mondhatjuk: jól áll, illik, csinos, szép sat. — V. ny.

Jóltevő helyett jobb: jótevő, mert az összetételben a „jó“ szó főnév, és úgy értendő, mint jóttevő. De azért a tárgyeset t-je elmaradhat, a mint elmarad ezekben: szó-fogadó, hír-mondó, favágó sat.

Jóny h. mondhatjuk: „bon.“

Jósda h. jobb: jóshely, jósló hely (oraculum).

Jótáll, németes (gutstehen); magyarul kezeskedik v. felel valamiről.

Jótevő úgy értendő, mint jóttevő, de azért mégis csak egy t-vel írjuk (mint pl. favágó e h. fát vágó).

Jő, jőni h. jobb: jön, jönni. Ezt az írásmódot már a szokásos kiejtés is ajánlja.

Jönni vmihez, németes, e h. jutni vmihez, pl. Nem tudni, mikép jött Zs. széptani levelekhez (e h. mikép jutott. . .)

Jön, p. magához jön, németes, e h. magához tér, feleszmél, fölocsúdik. — Divatba jött, ink. divatos lett, v. lábra kapott.

Jövet-meneti jegy h. jobb: menet-jövet jegy, mert előbb való a menetel mint a visszajövetel.

„**Jövök**“ hibás „megyek“ h. p. Jösz-e velem? jövök, de helyes ebben: „Csak most jövök hazulról.“ — Jönni mindig közeledést jelent, még pedig azon hely felé, a hol a beszélő van, menni ellenben attól való távoást.

Jutányos, ink. olcsó.

K.

Kajdács, jobb: papagáj.

Kakas (a puskánál), németes e h. sárkány.

Katholika (nő v. vallás) nem helyes e h.: katolikus nő v. vallás (Ny.).

Kárpótol, ink. kárt pót ol, kártalanít.

Kártyában sokat vesztett, hibás e h. Kártyán v. kártyajátékban sokat vesztett.

Kebelbarát németes, e h. testi lelki barát v. kedves, hű, meghitt barát. (Ny.)

Kecs; ink. báj; — **kecses** h. ink. bájos, kedves, elragadó.

Kedély csonka és rosszul képzett új szó (ebből: „kedv + -ély). Jobb: kedv, lélek.

Kedvenc. Jobb: kedves, kedvelt.

Kedvezőtlen hibás e h. kedvezetlen, mert a fosztó képző közvetlenül az igetőhöz járul, p. kell-etlen, ill-etlen, nem pedig: kellőtlen, illőtlen.

Kegyenc. Jobb: kegyelt.

Kell, hogy . . . székeleyes és franciás (= il faut, que . . .). E helyett: „Kell, hogy haza menjek“ rövidebben és magyarosan mondhatjuk: „Haza kell mennem.“ Csak a sok -nak -nek elkerülése céljából engedhető meg a „kell, hogy“ használata, mint pl. Bajzának ezen mondatában: „Kell, hogy népének becsülete az ő becsülete, szégyene az ő szégyene legyen“ (I. S.)

Kelme a német Kräme-ből képezett új szó. Magyarosabb: szövet.

Keltés helytelen keltezés h.

Kenetteljes. Inkább kenetes.

-ként-kint, szerént, szerint egyként jök.

Kereslet hibás e h. kelet v. kelendőség (mert az l betűnek e szóban semmi keresete sincs).

„**Kerestetik** a pénz gazdája“ (egy napi újdonság címe). Jobb így: Gazdátlan pénz.

Keresztülvitel németes e h. foganatosítás.

Keret (ráma) nem helyes képzés, mert „ker“ igető nincs, az -et képző pedig csak igetőhöz járulhat (mint pl. kerül-et).

Kettőzve azokat a végbetűket írjuk, melyek az illető szó hosszabbításában kettősen hangzanak, pl. orr, mert „orr-ok,“ de egyéb (egy b-vel) mert „egyebek.“

Kevésbé (egy b-vel) épügy helytelen e h. kevésbbé, mintha írnök: kevésé, kisé e h. kevésbé, kissé.

Kezdeményez nem jelent sem többet, sem kevesebbet, mint: kezd, csakhogy jóval hosszabb es rossz.

(Gr.)

Kezelhető; jobb: bánthatós.

Kezelni „thémát“ nem igen lehet, de igenis tárgyalni, fejtegetni. Még a botot, nyirettyüt, kardot is inkább „forgatni“ szokta a magyar ember.

Kéjenc, ink. kéjelgő, dözsölő -ként és -kint egyaránt használható. Atyaként helyett ép oly joggal mondhatjuk: atyakint, a mily joggal mondjuk és írjuk: kímél, kíván a régibb kémél, kéván helyett.

Képesítési vizsga hibás e h. képesítő vizsgálat v. csak képesítő, p. én képesítőre készülök.

Képet vág, pl. Szomorú képet vág v. csinál, németes. Magyarosan: szomorú képet vált. — Th. E.

Képes és -hat,-het, pl. Képes lesz árukkal jöhetni, mehetni, rossz e h. jönni, menni, mert képes maga is = -hat, -het.

„Képes“, összetételekben mindig a re ragot vonz (p. tanulásra képes).

Képest hibás használata, pl. Oly tervezet, melyhez képest... e h. melynek értelmében... „Képest“ rendesen = im Ver-

gleiche... pl. Bátyámhoz képest én óriás vagyok.

Képez = képpel bánik, pl. képző művész. Helytelen tehát a „képez“ szó ezek h. alkot, tesz, ábrázol stb.

Képezde, ink. képző v. képzőintézet. **Képezdész**: képzőjelölt v. „képzős“ (mint „iskolás“).

Képlet hibás e h. kép, példa (lásd: egylet).

Képmásod hibás ragozás e h. képed mása.

Képvisel ép oly helytelen „képet visel“ helyett, mint: „képrajzol“; de helyes: kép-viselő, mert a „viselő“ szóhoz mint igenévhez nem szükséges a tárgyrag. (Br. ny.)

Képvisel. E szót a régi magyar így használta: „képét viselni valakinek,“ Vörösmarty is így mondja Salamonjában:

Hát te isten, a ki fölkenettél,
Hogy viselném földön képedet. (Th. E.)

Képviselve „jelen“ h., p. „A Szechenyi-szobor leleplezésén József főherczeg is képviselve lesz.“ e h. jelen lesz.

Képző és **rag** közt az a különbség, hogy amaz a szó jelentését változtatja meg (pl. ház, ház-as), a rag ellenben csak a viszonyt módosítja, pl. ház-ba, ház-hoz stb.

Képző nem következhetik rag után. Ezért hibásak a -tőli, bóliféle képzések, mert -tól -ból mint ragok után nem következhetik az i képző (pl. Bécsbeni tartózkodásom; helyesen Bécsben való tart.).

Kész van (pl. ruha) hibás e h. készen van, de helyes: „kész“ magában.

Készít v. **kénytet** h. jobb: kényyszerít.

„Két első kötet már megjelent“ hibás e h. az első két kötet... (mert egy műnek csak egy első kötete jelenhet meg).

Kétely helyett jobb: kétség, kételkedés.

Két-het, p. „Ez vádnak is lehetne vehető.“ Erre Volf György igen szellemesen ezt jegyzi meg: Ez bizony még ékességnek is „volna vehetni lehető.“ — Helyesen így volna: Ez vádnak is vehető v. Ezt vádnak is lehetne venni.

Két sajátító eset, p. „Különösen annak elnökének becsületére válik.“ Az „annak“ szó itt egyáltalán nem szükséges.

Kétszeres (tehát fölös) személyrag van ebben. „Volt alkalmam Csokonait látnom“, e h. látni.

Kézbesít h. jobb: kézhez juttat v. átad.

Kezdeményezés, fölös szóhosszítás e h. kezdemény v. kezdés.

Kiad (pénzt) németes; magy. költ. — Kiadja magát (pl. zeneértőnek); — jobb: vallja, mondja magát.

„**Kiadó**“ pl. a búza, németes e h. szapora, jól fizet, osztályos, jól ereszt (a kalangya).

Kiadvány hibás „kiadás“ h. ebben: „N. N. kiadványában megjelent“ . . . eh. kiadásában, mert „kiadvány“ maga a kiadott könyv.

Kiállítani, p. váltót, németes e h. kibocsátani v. irni. — Még németesebb, ha a „kiállít“ szót „kifogásol“ értelmében használják.

Kicsinált dolog, németes. Magyarul: tisztasor.

Kiesik, pl. Jól v. rosszul esett ki. Magyarosan: jól ütött ki.

Kihalászni, pl. A Dunából egy hullát halásztak ki e h. fogtak ki.

Kihozza az igazságot, inkább kisüti v. kiokoskodja az igazságot.

Kiindulási pont; jobb és rövidebb: kiinduló pont.

Kiirni valakit nem azt jelenti, hogy könyvét tiltott módon utánnozzák vagy lemásolják, hanem = őt írás általa nyilvánosság elé vinni, pl. Majd kiirlak az ujságban!

Kiismerni magát, németes (sich auskennen); magy. eligazodni v. magát tájékozni.

Kijön, p. fizetésével, németes e h. „beéri“ fizetésével. — Egyre jön ki szintén hibás e h. egyre megy v. mindegy.

„**Kikérem** magamnak“ ném. e h. Megkövetem alásan, — de valakinek kegyességét „kikérni“ megjárja.

Kilátásban van; jobb remélhető, várható.

Kilépett (medréből) a folyó, németes; magy. kiáradt.

Kimenet, jobb: kijárás.

Kimenete valaminek, németes. Jobb: vége.

Kimenni hibás ebben: Indítványa oda „megy ki“, . . . e h. N. indítványa az, . . . v. N. azt indítványozza, hogy . . .

Kimondhatlan, csonka képzőjű; helyesen: kimondhatatlan.

„**Kinek** mikor megmondták volna“ magyartalan e h. Mikor megmondták neki, . . .

Kinevezni valakit valamire hibás e h. valaminek v. vmiül (pl. bizottság tagjául). — Gy.

Kineveztetés. Itt a „tet“ egészen fölös (Vesd össze: világ teremtése, nem: teremtetése.)

Kinéz, ha „kiszemel“ értelmében mondjuk, helyes, de „ön jól néz ki“ h. jobb: ön jó színben van. Néha azonban nem pótolható más szóval, p. „Szüretesen néz ki a keze“ azaz: oly moeskos, mintha szüretelt volna. — Th E.

Kinövés németes e h. fattyúhajtás (növényeken), púp, dudorodás.

Kinyomat németes e h. kifeje-

zés (pl. Arcán a jóság kifejezése honol).

Kioltani írást nem lehet. A magyar csak tüzet szokott oltani, az írást pedig: eltörli.

Kiolvasni (pl. könyvet) germanizmus; magy. elolvasni. — De helyes ez: Szeméből jóság olvasható ki.

Király ő Felsége. Minthogy „király“ nem tulajdonnév tehát csak így jó: „a“ király . . .

Királynő, p. „A nap az ég királynője.“ Németben megjárna, mert „Sonne“ is nőnemű főnév, de nekünk „király“ is lehet a nap. Hisz Mária Terézia is király volt, nem királynő.

„Kirántatva lesz a föld lábaink alól“. A magyar ember csak így mondja: kirántva (nem kirántatva), és nem is „a föld“, hanem a „gyékény.“

Kisdédóvoda, ink. kisdédóvó (akár intézet, akár személy).

Ki sem, mi sem h. magyarsabb: senki, semmi.

Kisérel, közbeszédben szükségtelen e h. megkisért, de „experimentum“ értelmében „kisértet“ h. kísérlet használatos.

Kisértetve (t. i. ha za kísértetve valakitől) főlöszleges betűszaporítás e h. kísérve, mert ez is szenvedő értelmű.

Kitartani, p. koplalást, ném. e h. kiálllani. Kitartani = eltartani.

Kiterjedt (pl. ismeretű), németes e h. sokoldalú, terjedelmes, széles ismeretű.

Kitesz németes ilyekben: kétszer három hatot tesz ki. Magy. csak: tesz, vagy még rövidebben: 2×3, hat. De helyes ez: Kiteszik a szűrét = kiadják neki az utat.

Kiút, a német Ausweg szolgai fordítása; magy. út-mód, menekvés, p. Nincs más út-mód, mint . . .

Ki van „vége van“ helyett németes. A népdalbeli: „Ki van az oldalom, rongyos a dolmányom“ eléggé mutatja a „ki van“ magyar értelmét.

Kivántatik, szükségeltetik szenvedő alakok helyett jobb: kívánatos, szükségéges v. kívánnak, keresnek.

Kivenni, pl. jól veszi ki magát, németes; magyarul: jól áll.

Kivenni „entnehen“ értelmében szintén németes. Magyarosan: megérthetni, kitűnik belőle.

Kivül, p. törvényt hatályon kívül tenni, németes, e h. megszüntetni, v. felfüggeszteni.

„Kivülről tudja,“ németes; magyarosan: könnyv nélkül, bétéve is tudja.

Kizárni, pl. ajtót, boltot, nem helyes „kinyitni“ helyett, de valakit valahonnan kizárni helyes.

Koránt sem van így, hibás e h. koránt sincs így.

Korány; jobb: hajnal, reggel.

Korcsmá helyett Petőfi a szebb hangzású „kocsmá“ alakot használja, mondván: „Falu kocsmájában van az én lakásom.“

Kormányképes hibás e h. kormányra képes.

Kóroda helyett jobb: kórház.

Koszorú-leány, németes (Kranzeljungfer). Maradjunk a régi, de magyar „nyoszolyó-lány“ kifejezésnél.

Kölcsönöz, „ad“ értelmében németes (verleih).

Költség ném. rovás h., p. Mások költségén mulat e h., mások rovására.

Köny helyett könny irandó.
(Ny.)

Könyörgöm alásan, — csúnya szolgai kifejezés „kérem“ helyett; aztán hibás is, mert könyörög sem nem átható, sem nem ik-es ige, és így az -öm személyragnak semmi alapja sincs.

Könyv papir, németes e h. k o n e papir.

Könyvnyomda, inkább könyvnyomtató (hely v. személy).

Könyvkötészet. Jobb: könyvkötés (mint költészet, bölcsészet h. k ö l t é s, b ö l c s e l e t).

Körül -ban h., pl. N. egészen járatlan e dolog körül, e h. e d o l g b a n.

Körülnézi mag á t németes e h. k ö r ü l n é z, széttekint.

Köszön valakinek (az utcán), de **köszönt** valakit (nevenapján, újévkor); az utóbbi nagyobb ceremoniával esik. (V.)

Köszönöm a vacsoráért németes és hibás vonzat e h. köszönöm a vacsorát.

Kötbér rossz e h. b á n a t p é n z, ó v a d é k.

Köteg; magyarosabb: kötés, c s o m ó.

Kötelem. Jobb a régi „kötelesség“, melyből a melléknév (köteles) is megvan.

„**Köteles**“ összetételekben fölható raggal jár, p. hadra köteles.

Kötjel; jobb: kötőjel (mint kötőfék.)

Köt mód hibás e h. kötő mód. (mert nem mondjuk: kötőfék, kötőfü, hanem: kötőfék, kötőfü). E módról egyébiránt Simonyi igen helyesen jegyzi meg: „Általában szakítani kell avval a teljesen alaptalan fölfogással, mintha volna a magyarban egy kötő mód“. — A mit a latin v. német nyelv kötő módban használ, azt a magyar rendszeren jelentő módban mondja. Példák: Sokrates azt szokta mondani, hogy kiki elég ékes szóló (nem: volna) abban, amit tud, (nem: a mit tudna.) — Azt mondják, jó ez a darab (nem: jó legyen, mint a német mondja). — Miután este lett (nem: lett volna), elmentek.

Kötszó, ink. kötőszó, kötő mód.

„**Közelebb**“ mint időhatározó helytelen. Ha m ű l t r a vonatkozik (p. Petőfinek egy drámai töredéke jutott k ö z e l e b b a muzeum birtokába) ink. „nem rég“ v. „a min a p“ használandó helyette, — ha jövőre, „nem sokára“ a helyes kifejezés.

Közeli (pl. rokonok) fölös szóhosszítás e h. közel, mert az utóbbi szó nem csak igehatározó, hanem melléknév is. Helyes tehát pl. közel halál (nem pedig közeli, távoli stb.)

Közepette, pl. veszély közepette, hibás e h. közepett (v. veszélynek közepette).

Középitési bizottmány; helyesen: középítések bizottsága.

Közibénk; jobb: közénk, közéték sat. (l. „elibém“).

Közlöny h. jobb: közlő (mint: értesítő, tudósító).

Közöny; jobb: közömbösség.

Közönyös, ink. közömbös.

Közszellem; jobb külön írva így: köz szellem, mert „köz“ melléknév is, p. köz birtok, köz akarat sat. Hogy a német egy szóba írja (Gemeingeist), az nem változtat a magyar nyelven semmit. Aztán itt az összeírás által az olvasás is meg van nehezítve („-zsz-“).

Közvetít h. jobb: közbenjár v. eszközöl, mert „vetít“ ige nincs. Külömben is „közbevetít“ volna a helyes alak.

Közvetítő h. jobb: közbenjáró.

Közvetlen csonka e h. közvetetlen (mert len magában még nem fosztó képző).

Közze bocsát helytelen, e h. közre bocsát v. köztesz.

Küld hibás ebben: „Láindsákat küldött utána“ e h. Láindsát lökött, hajított v. vetett utána.

Küldér v. küldönc; jobb: küldött, v. követ.

Küldötte (mint főnév), p. „a spanyol király küldötte“ hibás e h.

küldöttje (mint „halottja,” nem pedig halotta).

Különb így is írható; **külömb** (a kiejtés elvénél fogva).

Különlegességék-tár, hibás e h. különlegesség-tár v. különlegességék tára.

Külterj csonka e h. külterjedés v. terjedelem.

Külügyér, jobb: külügyminiszter.

Küteg (pl. bőrküteg), össze van rántva ebből: kiütés. Jobb ez utóbbi.

Küzdter, ink. küzdőtér.

L.

Lak nemcsak igető, hanem főnév gyanánt is használható. V.ö. Ujlak.

Lakályos. Jobb: lakható.

Lakó a N. Sz. szerint csak egyes házak és szobák lakóját jelenti, — **lakos** ellenben egész országokra és helységekre vonatkozik.

Lamentál. Szükségtelen idegen szó, mivel elég magyar kifejezésünk van rá: **sopánkodik**, **panaszkodik** sat.

-lat -let nem egyszerű, hanem **l+at, l+et**-ből összetett ige- és főnévképző, p. gyakor(ol)at. Az „egy-let”, „több-let”-féle szók tehát azért hibásak, mert „egy-el”, „több-el” igéink nincsenek.

Láb, p. a hegy „lábá”-nál, németes e h. a hegy alján v. tövében.

Láta, **látat** (pupilla). Magyarosabb: **szemfény** (szemem fénye, szemed f. sat.).

„**Látás**” magyartalan ebben: **E látásra** (à cette vue) szavát veszté, e h.: Ennek láttára elállt a szava. „Szavát veszté” = **hangját veszté** (p. énekés).

Látcső. Helyesebb; messzelátó.

Látérezék. Inkább **látó érzék** v. **látás érzéke**.

Láthatár; jobb: **szemhatár**.

Látel rossz e h. visum repertumot csinál. I. S.

Látélet, ink. orvosi lelet.

Látnok. Jobb a régi „jós”.

Látogattatása, p. „Magyar fürdők látogattatása”. Helyesebb: **látogatása** v. **látogatottsága**.

Látra (váltónál). Inkább: **látásra**, bemutatásra.

„**Látszassék**” hibás ebben; Bár mily boldognak **látszassék** is, e h. Bár mily boldognak **látszik** is. „**Látszassék**” = **látszatjék**, már pedig **látszatik** ige nincs, nem is lehet, mert „**látszik**” át nem ható. A felszólító módban: **látsszék** v. **lássék**.

Látszer; ink. **látó szer**.

Látszerész; ink. **optikus**.

Láttamoz helyett jobb a régi **látomásoz** v. **aláír**, (mert „**látam**” idő- és személyragos ige, a rag után pedig képzőt nem teszünk).

Láttan helyett jobb: **fénytan**.

Láttáv; jobb **szemtávolság**.

Leadás, pl. levél **leadása**, németes, e h. levél **kiadása**, (mint: **kiadó hivatal**).

Leb, lob, alk, terj elvont gyökök ezekből: „**leb-eg**”, **lob-og**, **alkot, terjed**, — ennél fogva **lebkő**, **tüdő-lob** sat. csonka szók.

Leány-nyelvek, németes e helyett: **származéknelvek**.

„**Lebkő**”, csonkítva ebből: **lebegőkő**, (meteor), mint **csepekő** ebből: **csepegőkő**.

Leend, p. „**Ha élek, ott leendek**,” hibás e h. **ott leszek**. Az **-and -end** alakot a magyar nép nem ismeri; az irodalomban pedig csak feltételes **jövő értelmében** használjuk helyesen.

Leendett, pl. A kormány nem **leendett** kénytelen zsebre rakni...; hibás, e h. **nem volt volna kénytelen**.

Leebb. Jobb: **lejjebb** (a nép kiejtése szerint).

„**Legyen**” németes „**akár**” helyett, pl. „**Semmit sem felelt, legyen mert nem tudott mít, legyen mert . . .**” **Jól ige**:

a kár mert nem tudott mit, a kár mert..

„Legyen“ fölös ebben: „Tudják, hogy vett legyen elégtételt.“ Itt a kötőmódnak nincs helye, tehát a „legyen“ szó egészen fölös.

Legyen nem helyes ebben: Közelebb vizsgálta s látta, hogy mi legyen, e h. hogy mi. Sz.

Lehetlen és **lehetetlen** közt az a különbség, hogy az utóbbi helyes, az előbbi pedig helytelen (mert a fosztó képző atlan, etlen, nem pedig lan, len).

Lejtmérés, csonka e h. lejtőmérés.

Lelenc nem éppen jól képzett szó, de nélkülözhetetlen és meghonosodott, tehát tűrhető (szintűgy a „tolonc“ is).

Leletlen test, hibás e h. élettele test, vagy ha pl. élő fáról van szó: lélektelen. (Vesd össze „gondatlan“ és „gondtalan“, szemtelen és szemetlen).

Lelkület helytelen képzés, mert „lelkül“ ige nincs. Jobb: lélek, kedv.

Leltár, ink. lelejtár v. inventárium.

Leltároz, ink. inventál.

Lelkiismeretet csinál vmiből, németes; magy. lelki furdalást érez; tagadólag: nem gondol vele, semmibe sem veszi.

Lenne és **volna** nem mindegy. Volna=wäre, lenne pedig=würde. Volna inkább a jelenre, lenne pedig inkább a jövőre vonatkozik és vmivé válást jelent. — E szerint hibás: Ha fiam meg nem hal, most már 20 éves lenne (e h. volna) de helyes ez:.. Mi lenne belőlünk, ha... .

Lényeges h. rövidebben mondhatjuk: lényes v. fontos.

Leszámítol (eskomptál) hibás képzésű szó e h. leszámol, levon (mert „itol“ ige képző nincs a magyarban).

Leszesz, teszsz, veszesz sat. magyartalan alakok e h. leszel, teszszel, vesszel sat. A magyar ajkú nép csak az utóbbi alakokat ismeri.

Lett németes ebben: Határozva lett, e h. Azt határozták... N. N. meg lett választva, e h. N-t megválasztották.

Lett volna (=wäre geworden) más mint **volt volna** (=wäre gewesen), pl. „Ha testvérem szorgalmas volt volna, nem lett volna katoná“.

Letükrozdik, németes e h. vissza tükrozdik.

Levelezési lap. Helyesen: levelező lap.

„**Levéllileg** jelentkezett“. Jobb: levélben.

Levélbellel, jobb: levélben.

Légmentes; ink: légálló (azaz: a mi ellen áll a lég behatolásának.)

Lél (pl. bor-lél) „lélek“ szóból csonkítva és így önállóan nem használható. Külömben fölös is e h. szesz.

Létezik csak erősen hangsúlyozott, különösen tagadó mondatban használható, pl. Olyan nem létezik az egész világon. Külömben jobb a „van“. (Ny.)

Létharc. Helyesebb és érthetőbb: létért való harc v. küzdelem.

Literkint hib. literenkint h.

Lóbor. Jobb: gúla, pirámis.

Logar csonkított szó, ebből: logaritmus.

Lovar. Jobb: műlovas.

Lovarda; jobb: lovas kör, cirkus.

Lövölde. Inkább: lövő hely, cél-lövő (hely v. személy).

Lőpor. Magyarosabb: puskapor v. lövőpor.

M.

Magához venni, pl. „A beteg levest, tejet vett magához“ németes e h. evett v. ivott.

Magam, magad stb. visszatérő névmásokat nem szabad személynévmásokkal helyettesíteni, pl. Téged vádolod, e h. magadat. Én mindig velem viszem a kulcsokat e h. magammal viszem.

Magára helytelen mag h. pl. Magára indított egy folyóiratot e h. mag. — Magamra vagyok e h. magam vagyok.

Magas életkor, németes, e h. nagy életkor. — Magas uraság, szintén germanizmus, e h. nagy v. fő uraság. — Magasabb intézet, e h. felsőbb intézet.

Magát magyartalan az ily kitételekben: szégyenli magát, e h. szégyell, — unja magát e h. unatkozik.

Magatartásom, magatartásos d^o helytelen ragozás e h. magam tartása, magad tartása sat. (V. ö. atyámfia.)

Magaviseletem hibás e h. magaviselete.

Magos homlok az irodalmi szokás szerint hibás e h. magas (mert „magos“ az, a miben mag van.) A nép egyébiránt mind a két fogalmat „magos“ szóval jelöli.

Magunkat nem szabad használni egymást h. pl. Mikor látjuk magunkat? e h. egymást.

Majd gyakran magyarosabb a jövő idő megjelölésére a „fog“ segédigénél, pl. Más cikkeket is lehet majd Fiumén át a külföldre szállítani.

Mákony; jobb: máknedv v. opium.

-mány -mény csak igékből képeznek főneveket. Ezért hibásak az ilyenek: okmány (oklevél h.) ormány sat., mert tőszavuk főnév.

Marhajárlat rossz e h. marhalevél.

Másik és második közt az a különbség, hogy az utóbbi határozott rendszámnév, az előbbi pedig határozatlan névmás (mint: egyik), pl. február az év

második hónapja, — nem pedig: másik.

„Másikat“ némely magyar vidéken tárgyatlan ragozással jár, pl. Ha megetted a kenyeret, hozz másikat (= mást).

„Mátyás, az igazságos“ ném. e h. Igazságos Mátyás (mint: Könyves Kálmán, nem pedig: Kálmán, a könyves).

Megboszulja magát, németes. Magyarosan: boszut áll (valakin vmiért).

Megcsalatni szégyen. Jobb így: Szégyen magát megcsalatni (mert a szenvedő alakból nem szoktunk főnévi igeneveket alkotni).

Megélni valamit, németes e h. megérni valamit.

Megette (mint névutó). E szót már Berzsenyi is kifogásolja, még pedig nem csak egyhangúságáért (3 „e“), hanem azért is, mert a meg-ette igével téveszthető össze. Jobb: mögötte.

„Megkapod-e rendszeren fizetése-det?“ ink. kijár-e?..

Megkegyelmez vkit, németes vonat e h. vkinek.

Megkeres „megkér“ v. fölker értelmében újabb időben fölkapott germanizmus (ersuchen). — Megkeres = fölkeres v. munkával valamit megszerez.

„Megkeresvénye folytán“ hibás e h. kérelmére.

„Megkisértem valamit tenni“, hibás e h. megkisérték (mert az infinitívus tárgyragtalan alakkal jár).

Meglepetés; jobb: meglepés, mert a szenvedő alakból nem szokás főneveket képezni.

Megszemlél. E szót most oly gyakran használják, hogy ma holnap a „megnéz“ szót egészen kiszorítja.

Megszünik vmit tenni, németes e h. abba hagyja a munkát v. felhagy vele.

Megszüntet miveltető alak. Hibás tehát: „A fizetés megszüntetik“ e h. megszüntettetik (a másodikat a szenvedő alakot jelöli).

„**Megtiltottam** neki, hogy azt tegye“, hibás e h. Megtiltottam neki, hogy azt ne tegye (azaz: mondtam neki, ne tegye).

Megtiszteltetés, p. Engem ért a megtiszteltetés. Jobb: megtisztelés, mert cselekvő értelemben van használva.

Megválasztatása bizonyos; ink. megválasztása (mert a szenvedő alakból nem szoktunk főneveket képezni).

Megy, p. Jól megy neki, németes, e h. jól van v. foly dolga. — N. jóslata teljesezésbe megy; ink. teljesezik.

Mellette ném. ebben: „Nagyon kacagott és könnyei hullottak mellette“ e h. „a z a l a t t“ v. a k ö z b e n.

Mellőz hibásan alkotott új szó, minthogy „mellő“ szavunk nincs, melyből „elő — előz“ hasonlatára mellőz szót képezhetnénk. Jobb: eltávolít, elutasít; fitymál, ignorál.

Méltányolni; jobb: méltatni.

Méltánytalanság; ink. méltatlanság.

Mely és **mi** közt az a különbség, hogy „mely“ határozott tárgyakra, „mi“ ellenben határozatlan tárgyra v. egész mondatokra vonatkozik, p. Csak egy van, „a mi“ vigasztal (határozatlan tárgy.) Hol van az a könyv, amely az imént nálad volt?

Méltóztassanak (pl. felállni) hibás e h. méltóztassék az uraknak felállni (mert itt nem „az urak“ az alany, hanem a „felállni“ szó).

Menetben, p. „Hazamenetben üldöztesnek yannak kiteve az iskola lányok.“ Jobb így: Hazamenet üldözésnek.

Menetérti jegy. Magyarosabb: menet-jöveteljegy.

Menház, csonka szó e h. mentő ház v. menedékház.

Ménhely, ink. menedékhely.

Menni és jární nem mindegy. Hibás pl. N. N. nem bir menni e h. jární. — Lassan menj! e h. lassan járj (tovább érsz).

Meredély, helytelen képzés, mert -ély csak igetőhöz járul, aztán csonka is, mert a teljes tőszó meredek. — Meredély h. mondhatjuk: **lejtő**.

Mérleg. Jobb: mérő, mázsáló v. mérték.

Mérlegel h. mondhatjuk: mérget, mértékel.

Mérnök h. jobb: mérő v. földmérő (Dugonics).

Mérőn; ink. mérő ón.

Mértan; helyesebb: mérés-tan (mint pl. szókötés-tan, ragozás-tan sat.)

Mérföld hibás e h.: mérföld, mert e szó nem „mér“ igétől származik, hanem mint a régi írásmód: mélyföld mutatja, a szláv „milja“ v. a német meile szótól. — Th.

Mérv; ink. mérték.

Mérvadó, ink. mérték-v. irányadó.

Mezőny (idyll), hibás új szó e h. pásztor dal, mezei dal.

Miatt mindig közvetve kényszerítő okot jelent és „miért?“ kérdésre felel, pl. A gazda fősvénységből (önként) bőjtől, de a cseléd a gazda fősvénysége „miatt“ (közvetve és kényszerűségből). Gy.

Mielőtt és **miután** szók után a magyar nem a föltétes módot használja (mint pl. a latinban szokás), hanem a jelentő módot, pl. Mielőtt elmegy... (nem: elmenél). Mielőtt meghalt (nem: meghalt volna), pénzügyeit rendbe hozta.

Mig hibás „mig—nem“ h., p. Futott, mig a szuszából kifogyott e h. mig... ki nem fogyott.

(Sz.) V. ö. Nem ígítok, míg el „nem“ parancsolnak innen.

Mikép v. miként h. jobb „hogy“ szóval élnünk (akár hányszor kell is a „hogy“ szót kitennünk).

„**Mindennek**“ hibásan van egy szóba írva, ha „mind+ennek“ értelmében használjuk, de helyes ez: **Vége mindennek!**

Mindkettő helyett jobb: mind „a“ kettő.

„**Minél**“ csak iker- v. „bokor“ mondatokban használható, pl. **Minél** több, annál jobb; ellenben: „**Mennél**“ (=mend-nél, =mind-nél) előbb gyere!

Minket, **titeket** névmást csak hangsúlyozás esetén használunk, különben „**bennünket**, **benneket**“. (Lásd ezt.)

„**Mint?**“ nem helyes **hogy?** h., p. **Mint** sikerült a vizsgálat? **Jobb:** **hogy** sikerült? (A népnél mind a kettő egyszerre, p. **hogy mint** vagy?)

Mint. „Hadozáva találta, **mint** egy vadállat“ hibás e h. **mint** egy vadállatot. — Románia független és **mint** ilyen tekinti is magát, e h. ilyennek tekinti magát. — S.

Mint „**mit**“ helyett, p. „Ellenkezőjét állítja annak, **mint** a vád állította“. Helyesen:.. a **mit** a vád állított.

Mint és **nál**. **Mint** többnyire alapfokban használatos, pl. Egyik olyan, **mint** a másik, v. Szeresd felebarátodat **mint** tenmagadat, — **nál** **nél** ellenben csak a középfokban, pl. szebb **nél** szebb. — **Mint** megfelel a német „**wie**“-nek, -**nál** pedig a német „**als**“ szónak.

Mintha helytelen ebben: „**Tagadja, mintha** arra célzott volna“ **Jól** így: **Tagadja, hogy** arra nem célzott. v. **Tagadja, hogy** arra célzott volna.

Misem, ki sem h. magyarosabb: **senki, semmi**.

Miszerint. Ez a szó csaknem égé-

szen kiszorította már a sokkal rövidebb, helyesebb és magyaros „**hogy**“ szót. Ok gyanánt azt hozzák fel, hogy különben sok „**hogy**“ következnek egymás után. Hát aztán!? Miért nem sokalja a francia a hason értelmű „**que**“ szó kitételét? — Aztán a „**miszerint**“ jelentésre sem felel meg a „**hogy**“ szónak, mert annyit jelent, mint **mihez képest**, **minél fogya** v. „**mely szerint**“ pl. Még legjobb a szokott felosztás, **miszerint** az ige vagy beható, vagy kiható.

(Hunf. P. a Nyelvt. Közl.).

Mit (mint vonatkozó névmás) helytelen „**melyet**“ h. ilyekben: **Találja meg azt** a nyugalmat, **mit** életében hasztalan keresett. „**Nem** szólok a nagy veszteségről, **mit** szenvedtem.“ — **Minthogy** határozott veszteségről van szó, tehát a rá vonatkozó névmásnak is határozottnak kell lenni, „**mit**“ pedig határozatlan névmás.

„**Mit** ha meg tud“ idegenszerű e h. Ha ezt megtudja.

Mittevő h. jobb: **mit-evő** (mint pl. gonosztevő, nem: gonoszttevő) v. **mitévő**.

Miután csak időt határoz, nem pedig okot; meg kell tehát különböztetnünk az okhatározó „**minthogy**“ szótól.

Miután és **mielőtt** a jelentő móddal jár a magyarban, nem latinosan, a feltételes móddal. Hibás tehát: **Miután** mindenét elpazarolta „**volna**“, agyon lőtte magát.

Mivellető igék mellett nem helyes az **enged** v. **hagy** igék kitétele, pl. „**Minek** engedte v. hagyta magát megcsaltni“ e h. **Minek** hagyta magát megcsaltni v. **Minek** csalatta meg magát?

Modor szót elejente csak rossz értelemben (**modoros** = **manierhaft**) használták, de ma már ott is használják, hol a „**mód**“ szó volna helyén (I. S.).

Módra. „Paraszt módra bán vele“ helyett jobb: Par. módon (mint: úri módon él, nem: úri módra.)

Mozdony; ink. mozdító gép v. lokomotív.

Múlhatlan hiányos e h. mulhatatlan.

Munkaképes. A „képes“ szó mindig -ra -re ragot vonz, tehát: munkára képes.

„**Muszáj**“ szótól sokan szinte iszonyodnak, pedig csak oly meghonosodott és szükséges, mint a szintén német származásu polgár („Bürger“). Megvan a magyar közmondásban is: „Nagy úr a „muszáj“; „kell“ szóval csak ritkán pótolható.

Műteni, p. szemet. Jobb: operálni.

Műtő rövidítve ebből: műtevő. Jobb: seb orvos, sebész v. operateur.

N.

-n, nál és mellett, p. Üstökön ragadni vkit; szaván fogják azt, a ki nem marad meg szavánál; — „nál“ távolabb viszonyt jelöl, mint „n“, „mellett“ pedig még annál is távolabbat. (Gy.)

Nagysád használható „ön“ helyett, de soha megelőző név után, pl. Matild nagysád. Ilyenkor „nagysága“ használendő. — A többsében: nagyságtok, de ilyenkor az állítmány mindig egyes számban áll, pl. Nagyságtok megengedi, . . . sat.

Nagysám hibás ragozású szó, mert a beszélő nagyságát jelenti, nem pedig a megszólítottét, melyet ki akar fejteni.

Nagyszerűbb, ink. nagyobb szerű (de „célszerűbb“ helyes, mert itt az előtag nem fokozható).

-nak -nek tulajdonító esetet jelent ebben (és azért hibás benne a 3. személyű birtokos rag): „Ma-

gama k is kutyául lett dolga“ e h. dolgom. — Sz.

-nak és ül közt különbséget kell tenni, p. „Pált Inasnak fogadtam“ helyes, de: „Inasul fogadtam“ azt is jelentheti, hogy „én“ mint inas fogadtam Pált vminek (azaz: én vagyok az inas). — Különbözik ettől „ajándék-**ul** kaptam“ (mert itt nincs helye a fent említett tévevésnek).

-nál, -nél németes ilyekben: Pénznél vagyok, e h. van nálam pénz v. van pénzem. — Eszénél van, eszméletnél van hibás e h. eszén van, eszmél.

-nál és mellett, p. „Mohácsnál“ azt teszi: Mohács határán belül, — Mohács mellett ellenben = M. határán kívül, a szomszéd határon, — „nál“ tehát közelebb viszonyt jelent mint „mellett“. (Gy.)

Nálamnál, p. Nem különböználamnál, fölösleges szönövesztés, e h. nálam, (de azért nem hibás, mert a nép széltiben él vele).

Napj-egyen. Jobb: napj-egyenlőség.

Napilap, hetilap; jobb külön írva: napi lap, heti lap (mert a magyarnak eszók nem összetételek).

Naponta helytelenül használtatik „naponként“ helyett, mert naponta = nappal (mint „régente“ = régen, ifjonta = ifjan).

Ne v. nem, egyaránt helyes ilyen mondatokban: Lehetetlen, hogy ne (v. nem) tudná.

Nedély „nedv“-ből képezett új szó e h. humor.

Negély h jobb: negéd v. affektálás.

Néhány helyett jobb: néhány, mint: némely, néha, néhol, némí.

Nehogy és hogy — ne nem mindig. A nép így beszél: „Ne hogy oda menj!“ (= Ne menj oda!), „Ugy-e megmondtam, „hogyne“ menj oda.“ (Kr.)

-nek hibás kihagyása, pl. „Napoleon egy levelét olvasták fel“ e h. Napoleonnak egy. . . — A nek rag csak akkor maradhatna el, ha „Napoleon“ és „levelét“ közt nem állana az „egy“ szó.

-nek és ellen. „Egymás ellen harcolnak“ (távrolról), de: egymásnak esnek, vagy: mellem nek szegezte a puskát (közelről).

-nek és hoz. Nem illik leánynak verekedni, v. a mentéhez a bocskor; — „nek“ tehát belviszonyt, „hoz“ pedig külvizonyt jelent.

Néki h. jobb neki, mert ez -nek rag személyragos alakja. Régente „néki“ annyit jelentett, mint: valaki. V. ö. némi.

Nélkülöz. E szót igen gyakran németesen használják, pl. Ez a hír minden alapot nélkülöz, e h. E hírnek semmi alapja sincs.

„Nem“ hiányzik ebben: Nem sok hija volt, hogy ő is utána ment — e h. hogy ő is utána nem ment. Sz.

„Nem“ hibás „nincs“ helyett, pl. „Mikor még nem húsz éves, hogy lehetne választó“, e h. Mikor még nincs húsz éves. . .

„Nem árt tudni azt sem“ hibás e h. Nem árt tudni azt is.

Nem-e (pl. elég olcsó-e?) helytelen, e h. Nem elég olcsó-e? Szint'oly hibás ez: Nem-e tehetne volna, v. Nem tehet-e volna meg? e h. Nem tehetne volna-e meg? (Ny.)

„Nem fogásolom ki“ hibás e h. Nem kifogásolom, mert ez ige alkotó részei nem „ki+fogásol“, hanem „kifogás+ol.“

Nem megy, ném. e h. nem járja; de „nem megy vele semmire“ jó.

Nevelde, jobb: nevelő (intézet v. személy.)

Neveltetés, p. N. gondos neveltetésben részesült. Jobb: „nevelésben.“

Nevet valaki fölött, németes e h. nevet valakin v. valakit.

Neveztetik h. mondhatjuk: nevezkedik (mint „viseltetik“ h. v. viselkedik) pl. Ezen hely N-ről nevezkedik. — Ágai dr.

Névmagyarosításaink többnyire a németből való ízetlen fordítások. A tősgyökeres magyar nevek: 1) az illetőnek szülőhelyétől vannak véve, p. Hunyadi, Széchenyi, Pesti Gábor, Pápai Páriz, Tinódi, Zrínyi; 2) valamely testi v. szellemi tulajdonságtól, p. Barna, Könyves K., Vak B., Kopasz L., 3) foglalkozásoktól, p. Kovács, Kerékgyártó, Lakatos; 4) az apa keresztnévétől, p. Antalfi, Abafi, Pálffy.

Névnapja, helytelen ragozás e h. neve napja, nevem napja, mint: atyámfia, hazánkfia (nem: atyafiam, hazafink). De jó: névrokonom, névrokona, tyúkszemem, mert ezek az összetételek nem birtokviszonyt, hanem jelzőviszonyt jelölnek.

Nézet; jobb: nézet v. szemlélet (mert nézel igető nincs, s így nézet szó sem lehet).

Nézpont. Helyesen: néző- vagy szempont.

„Nézve“ fölös ebben: N. föllépése vagy hatással volt az ipar fejlődésére nézve.

-nok -nök szláv eredetű képzők. Ezért a velük képezett főneveket (mint p. tanácsnok „tanácsos“ h.) lehetőleg kerüljük.

Nő és **né** közt különbséget tesz az irodalmi szokás. Így p. grófnő az, a ki grófi származásu, grófné ellenben az is lehet, a ki polgári születés, de férje gróf. — Mind a mellett mondjuk szakácsné, mosóné oly nőről is, kinek a férje nem szakács v. mosó, illetve nincs is férje.

Nótanító és **tanítónő** nem mind-egy, mert az előbbi férfi is lehet, ki nőket tanít.

Nővér. Szokottabb ugyan: nőtestvér v. lány testvér, de az

irodalomban mind a nővér, mind a fivér szó meghonosodott már. Csonkítás sincs bennük, meg szükségesek is, tehát tűrhetők.

Ny.

Nyakorján nem jó e h. zsiráf, mert nem csak a zsiráf hosszú nyakú, hanem p. a hattyú is.

Nyarga és **nyargalóc** h. jobb: „struc“ és „iramgim“ (mert különben a lovat is lehetne nyargalócna k nevezni.)

Nyák, csonkított szó ebből: nyálka.

Nyárspolgár a német „Spiessbürger“ szó szerinti fordítása. — Magyarosan: vaskalapos.

Nyegle („neg-éd“-ből) helytelenül képezett új szó. Jobb: csaló, ámtó.

Nyelvérzék. Hunfalvi P. szerint (M. Nyelvészet II. évf. 275. l.) a. m. a nyelvek tanulására való hajlandóság és képesség (ném. Sprachsin). Az a képesség ellenben, melynél fogva ösztönyszerűleg meg tudjuk ítélni, melyik szó v. szólás helyes, melyik helytelen anyanyelvünkben. **Nyelvérzet** (Sprachgefühl). — Külömben a pusztá nyelvérzet, ha t. i. alapos nyelvismerettel nem párosul, vajmi gyakran csal. Ezért igazán mondja Hunf. „Sokat megszokott a nyelvérzet, a mi nem magyaros.“

Nyeretik németes használatú az ily kifejezésekben: A papír rongyból **nyeretik**, e h. készül. — „A gáz kőszénből **nyeretik**,“ e h. a gázt kőszénből csinálják v. készítik.

Nyitány h. jobb: megnyitó (zenedarab) mint p. meghívó.

„**Nyom** szívemre e gondolat,“ németes vonzat. Magy.: E gondolat nyomja szívemet. (St.)

Nyomda; jobb: nyomtató hely v. csak nyomtató.

Nyomdász h. jobb: könyvnyomtató.

Nyomdászat ink. nyomtatás.

Nyugdíj; jobb: nyugalomdíj.

Nyugdíjaz h. ink. nyugalmaz.

Nyugdíjképes; jobb: nyugalmazható.

Nyughely; ink. nyugvóhely.

Nyugjel; jobb: szünetjel.

Nyugta, nyugtáz, csonkított szók e h. nyugtatvány, nyugtatványoz, v. „nyugtat.“

O. Ó.

Oda haza, oda kinn helyett jobb: otthon, ott kinn.

Oda nyilatkozott, németes (äusserte sich dahin) magy. akként, v. úgy nyilatkozott, hogy.. „Javaslatá oda terjed,“ ink. jav. abban áll, v. azt javasolja, hogy..

Ódondász, jobb: ó-könyvárus v. antiquar.

„**Oly** szerencsés, szaktárgyát kitűnő tanártól hallgatni.“ Magyarosan így: Ha valaki oly szerencsés, hogy... hallgathatja.

-ok, -ök (mint birtokosragok) helyett célszerűbb mindenütt uk, ük ragokat írni, még pedig 1. azért, hogy az egyszerű többes-raggal össze ne tévesszük, 2. azért, mert a nép is ezt az alakot (uk, ük) használja.

Okmány hibás képzés, mert a -mány képző csak igékhez járul. Helyes: oklevél, okirat.

Okvetlen, ink. okvetetlen, mert len magában nem fosztó képző.

-on, en, pl. S. A. Ujhelyen; inkább: Ujhelyben, mert a „hová?“ kérdésre nem mondják: Ujhelyre megyek, hanem Ujhelybe. (Tapasztalásból tudom).

-onc -önc főnév-képző nincs (Ny.) Hibásak tehát (noha meghonosodtak): Tolonc, lelene, fegyenc sat.

Óriási szóban az i fölösleges,

mert „óriás“ nemcsak főnév, hanem melléknév is, pl. óriás kígyó, (nem óriási), óriás baklövés.

Ormány; jobb: „orr“, mert „mány“ csak igékből képez főneveket.

Országlár „kancellár“, „csap-lár“ mintájára készített új szó; jobb: állam-minister.

Osztatni (szenvedő jelentéssel), pl. „Az országgyűlés fel fog osztatni,“ hibás e h. osztat-tatni (mert „osztatni“ míveltető értelmű).

Osztani valakinek nézetét, németes és hibás. A magyar ember osztozik valakinek a nézetében v. egy véleményen van vele.

Óvoda, ink. kisedővó (intézet és személy).

Óvszer. Jobb: óvó szer.

Ö. Ö.

Ö és az közt értemény-külömb-ség van. **Ö** személyre és élő valóra, „az“ pedig dologra, még pedig távolra mutat.

Ölt, p. a szó más értelmet ölt magára; „magára“ nélkül is használatos.

Öltöny; jobb: öltözet.

Ön csak a 3. személyre vonatkozhatik. Hibás tehát: ön magam ön magad e h. en magam, ten-magad min magunk, tinmagatok sat.

Önkivület. E szót maga Toldy Fer. is rossznak mondja. „Az új magyar orthologia“ című tanulmányos értekezésében. Helyette mondhatjuk: önkivüllét, eszméletlenség, ájultság.

„Önkivületbe esett,“ ink. elájult.

Öntöde; ink. öntő (pl. vasöntő).

Örömteljes hir, ink. örvendetes hir (mert a „teljes“ szó -vel ragot vonz).

Örzi az ágyat, a szobát; kiállhatatlan germanizmus (Er hütet

das Bett). Magy. így: fekvő beteg, nem járhat ki, nem hagyhatja el a szobát, az ágyat stb.

Összeköttetés. Szükségtelen szóhosszítás e h. összekötés (Gr.)

Összetétel. Csak azon szokat szabad egy szóba írni, melyek valóban együvé tartoznak, vagyis egyetlen új fogalmat alkotnak. Hibásak az ilyenek: jólértesült, latinnyelv, közreműködni, alighanem sat.

Összetételekben az első szó soha sem lehet a többes számban. Nem mondhatjuk p. szemek-gyuladás (=Augen-entzündung), hanem: szem-gyuladás v. a szemek gyuladása.

Összetett melléknemek fokozása. Ha az összetétel előtagja főnév, az utótag kapja a fokragot, pl. tervszerűbb, célirányosabb, — különben az előtagot ragozzuk, mint pl. nagyobbszerű (nem: nagyszerűbb!), nemesebb-lelkű, kisebbbitő sat.

Összhangzik hibás szórendű ebben: . . . „még ha nem összhangzanék is“ e h. még ha nem hangzanék is össze.

Öszintelen hibás e h. nem őszinte (Joann).

Öszön hibás ragozás e h. ősszel v. őszkor. Csak télen nyáron helyes állapító raggal.

P.

Paktiroz, inkább: paktál.

Pamlag, homályos eredetű szó. Jobb: diván v. kerevet.

„Panaszkodik“ nem „fölkött“ szóval jár, hanem -ról raggal.

Parancsnokló tábornok, inkább: parancsoló, v. vezérlő tábornagy.

Pártfogol helyett jobb: pártol, v. pártját fogja (A „fogol“ szó különben is helytelen képzésü).

„Patkolda“ is van már Pesten a Gyapju-utcában e h. patkoló v.

kovács - műhely. Nem csoda! Mai napság a szabó „szabász“, az orvos „gyógyász“; miért ne legyen hát a patkoló „patkolda“?

Pénznél lenni, p. „Ma nem vagyok pénznél,“ — otromba germanizmus e h. Ma nincs pénzem.

Péncsovargó, csonka ragozás e h. péncért sóvargó.

Pénc - szegény; helyesebb: pénzben szegény.

Pénztárnok, helyesebb: penztáros.

Pénzverde h. jobb: pénzverő (intézet és ember).

Pincér, németes; helyesebb: legény (= garçon), v. inas.

Pótolni csak hiányzó személyt (kárt, hiányt, hézagot) lehet, de az elhunytnak helyét nem „pótolni“, hanem „betölteni szokták.“

Protegiroz; jobb: protegál v. pártol, pártját fogja (nem: pártfogolja).

R.

Rá, p. „Megverte öcscsét és rá még pénzét is elvette“ hibás, e h. és azon felül még pénzét is elvette. (I. S.)

-ra és **hoz**. A szolgáló a kútra megy vizért (nem: a kúthoz); — de a kúthoz megyen beszélgetni (tehát „hoz“ távolabb viszonyt jelöl, mint „ra“). — Gy.

Rag nem előzhet meg képzőt. Ezért hibás p. „szembesít“ e h. szembe állít, (mert „be“ rag után nem következhetik „ít“ képző).

Ragok elhagyása ismétlések esetén a magyarban nem szokásos, pl. derűre-borúra (nem: derűborúra), nyakra - főre, hegyen-völgyön, okkal - móddal sat. — Néha azonban kihagyatják az első rag, pl. arany-ezüstért nem adnám; kénye-kedvére él.

Rajta, p. Tul adott rajta; jobb: Kiadta neki az utat v. elútasította.

Rájön vmire; németes, e h. ráakad.

Rakpart. Jobb: kőpart v. rakodó.

Raktár; helyesebb: tárház; összetételekben pedig csak -tár alapszóval élünk, pl. mag-tár gyapju-tár, bőr-tár (mint: szó-tár, könyvtár).

Régebbi hibás e helyett: régiebb, mert az előbbiben rag (-ebb) előzi meg a képzőt (az i-t).

Régész; helyesebben: régiségvizsgáló.

„**Rég** nem volt ily szép estéje a népszínháznak“; magyarosabb: Régen volt ily... .

Remélem, reméllem, reménylem — mind helyes.

Reményteljes; helyesen így: reménnyel teljes, de jobb: nagyreményű.

„**Rendbeszedtem** is“ e h. rendbe is szedtem. E nyakatekert szófűzésnek az az oka, hogy gyakran oly szót az összeírunk, melyeket külön-külön kellene írunk (mint pl. alighanem eljön, e h. aligha el nem jön).

„**Rendeletek** gyorsan eszközöltetnek“, inkább: Megrendeléseket gyorsan teljesítünk, (mert rendelet=Verordnung.)

Rendelkezik, pl. P. szép birtokkal rendelkezik. Jobb: P.-nek szép birtoka van.

Részt vesz az értekezleten, hibás e h. az értekezletben, mert így mondják: Részt veszek benne (nem: rajta); abban is részt veszek (nem: azon is).

Részt vevő, jobb: részvevő „t“ nélkül. (Hogy a tárgyragot nem szükséges mindenütt kiírni, bizonyítja többek közt „favágó“, téglavető és sok más szó).

Roham; jobb rohanás, támadás. — Rohamos ink. rohanós, sebes, hirtelen.

Rokonszenv, ink. rokonérzés, Ro-

könszenves h. inkább rokonérzetes, kedves. (A „szenv“ különben is rossz szó, mert „szenvedés“-ből van csonkítva).

„**Roppant** szép,“ sat. nem sokkal jobb ennél: rettenetesen, szörnyen szép, stb.

Rosz helyett „rossz“ irandó az Akadémia határozata értelmében (V. ö. A falu „rossza“).

Röperő csonka jelzőjü szó e h. röpülő v. röpítő erő.

Rovanyzó (hihetőleg a. m. rovatoló). E szót sem Ballagi sem Czuczor-Fogarasi szótárában nem találtam, de annál gyakrabban találkozhatni vele a Kärner-Novák-féle kereskedelmi tankönyvben. E szó is világosan mutatja, mily égető szükségünk van egy jó magyaros kereskedelmi szótárra.

Röviddel halála után ném. e h. kevéssel halála után.

Rövidvágott hajjal, ragja-csonkított összetétel e h. rövidebbre vágott hajjal.

Rugany, ruganyos szükségtelen új szók e h. rugó, rugós.

Ruganyosság, ink. rugalmasság.

S.

„**Se**“ használható nem tiltó mondatokban is, pl. Egy másik szemnyit „se“ látok. Se füle se farka.

Sebész; ink. seborvos.

Segély, ink. segedelem v. segítség (mert „seg“ igező nincs).

Segélyez, ink. segít.

Se-se helyett jobb: se nem — se nem, mert pl. „Öcsém se lát se hall“ nem csak azt jelentheti, hogy sem nem lát, sem nem hall, hanem azt is, hogy öcsém (miként más valaki) sem hall, ő sem lát.

Sérv, ink. sérelem v. sértés.

Sétány, ink. sétáló hely v. sétatér.

Sikerdús; helyesen így: sikerrel

v. sikerben dús. Legjobb azonban: sikeres.

Sikoly, csonkított új szó ebből: sikoltás, sikítás.

„**Sok** kívánnivalót hagy fenn“, németes; magy. kinem elégitő, nem tökéletes.

„**Sokszor** gyakoribb jelenség“, hibás e h. sokkal gyak. . .

Styl, helyesen: stílus, nem pedig német módra megcsonkítva (Stil). — Ragozva Greguss-nál „stilje“, Endrődinél pedig stilja. Simonyi szerint az utóbbi írásmód a helyes.

Stylus, satyra helytelenül van írva y-nal e h. stílus, satira, mert ezek eredeti latin szók. (Ny).

Sürgöny, ink. távirat v. telegramm.

Sürgönyöz, ink. telegrafoz, táviratoz.

Szabad-jon. Minthogy „szabad“ voltaképen melléknév és nem ige, nem helyeselhető benne a „jon“. Jobb így: legyen szabad.

Szabadonc, „libertin“ értelmében megjárja, de jó értelemben jobb: szabadelvű.

Szakadár, ink. eretnek.

Szakavatott, ink. szakértő v. csak „avatótt“ (összetételben csak így helyes: szakba avatótt.)

Szakma „szakmány“-ból csonkított új szó. Rövidebb és helyesebb: szak.

Szálloda helyett jobb: szálló v. fogadó.

Számla „számlál“ igeből helytelenül képezett új szó, mert az ige alkotó részei nem: számlá + l, hanem szám + lál (mint szem + lél). — „Számla“ helyett Ballagi szerint számvány használható.

Szaporulat, ink. szaporodás (mert az ige sem: szaporul, hanem: szaporodik).

Szédelgő németes és helytelen, mert „országos család“-t, amitőt

akar jelenteni, pedig ezek inkább szédítenek (másokat).

Szegényügy, hibás e h. szegények ügye (mint: vakok intézete és nem: „vakintézet“).

Szellemdús; helyesen: szellemes, elmés, nagy eszű (külömben szellemben dús volna a helyes alak).

Szemben bibás „miatt“ h., p. „Kétségbe esik a sok gyilkossággal szemben“ e h. a sok gy. miatt.

Szembesít hibás e h. szembe állít v. konfrontál, mert a „be“ rag után nincsen helye az „ít“ képzőnek).

Szemész, jobb: szemorvos.

Szemle, szemlél igéből helytelenül képezett új szó (mert nem szemlé+1 az ige alkotó részei, hanem szem+lél). — Szemle helyett mondhatjuk „revue“ értelemben is: szemlélet.

Szemöld épp oly csonkított szó szemöldök helyett, mintha pl. sarak, marok, köldök helyett ezeket mondanók, „sar“, „mar“, „köld“. — Ny. ny.

Széna. „Rendbe hozta a világítás ügyének szénáját“ e h. a világítás ügyét. A világítás csak nem eszik szénát!

Szentély hibás e h. szent hely, mert -ély csak igéhez járul.

Szenvedő ige-alak (t. i. „külszenvedő“) alig van a magyarban; használata mind a mellett csaknem kizáróvá lett újabb időben. Úgy látszik, — mondja I. S. — hogy ez a tudományos előadás fejlődése. Elvont beszéd nem sokat foglalkozik cselekvő személyekkel. A ki okozza, nem oly fontos, mint: a mi okozza. — Példák: N. N. ma avattatik fel e h. N. N.-t ma avatják fel. — A vászon valódiságáért kezeskedtetik e h. kezeskedünk.

Szerencse fel! németes; magy.: sok szerencsét! Isten velünk!

Szerencsét kívánni (v. mondani)

valamihez németes e h. valamiért. V. ö. Kölcsénynek e szavait: „Én a nemzetnek Csongorért szerencsét mondok.“ (nem Csongorhoz).

Szerintez, szükségtelen új és rossz szó. Jobb: alkalmaz, illeszt.

Szerző azt állítja Vádló előadja ... Helyesen: a szerző a vádló. ...

Szilárd. Ennek a Szemere alkotta szónak mind gyökere (szil), mind képzője (árd) homályos; helyette mondhatjuk: erős, merev (test), állhatatos (jellem).

Szinte és szintén nem egyfélélt jelentenek, pl. Úgy fázom, szinte (= majdnem) reszketek, de: Én szintén reszketek. = Én hasonlóképen reszketek.

Szintez, hibás képzésű új szó; jobb: színvonaloz.

Szinültig, „csordultig“ mintájára hibásan képzett szó, mert színül ige nincs (de igen is van „csordul“). Szinültig h. jobb: szinig (folyadékról) v. zsúfolásig.

Szivar helyett helyesen „tekercest“ mond Ágai (csakhogy szerep is tekercsnek mondható).

Szívélyes csak annyit jelent, mint szíves, kegyes; azon felül egy szótaggal hosszabb és helytelen alkotású.

Szivhüdes h. jobb: szivbénulás, mert „hüdes“ maga nem is szó, hanem szél-hüdestől elvont képző (mint pl. -hedik -hüdik ezekben: vénhedik, petyhüdik).

„Szivlelésre méltó tanács“, német kaptára (Beherzigung) készült új szó e h. követésre méltó.

Szöbelileg h. ink. szóval, személyesen.

Szobrász helyett jobb: kép- v. kőfaragó, mert ha az -ás sz képző annyit jelentene, mint: csináló, akkor juhász, vadász ...

(A) **Szóelemek** rendje ez: előbb

a gyökér v. a töszó, aztán a képzők, végül a ragok. Minden származék szó, melynek alkotó részei e rendet felforgatják, helytelen.

Szólam; helyesebb: szólás v. mondás (pl. Igaz-mondás nem ember-szólás).

Szolgálni valamit nem lehet, hanem valamivel; de valakit (azaz: nála) szolgálni v. vmit kiszolgálni igenis lehet (Ny. ny.)

Szolgálója. Alázatos szolgálója v. szolgálónője nem használatos a magyarban e h. szolgálója, tisztelője (nő-rőlis). — Th. E.

Szolgáltatkozás; jobb: szolgálatra képes, szolgálatbíró v. szolgálni képes.

„Szombat (hétfő, kedd sat.) reggel“ helytelen e h. szombaton reggel. Csak vasárnap, holnap tesznek kivételt e szabály alól.

Szók (Wörter) és **szavak** (Worte) közt az irodalmi használat különbséget tesz, a mennyiben az előbbivel egyes összefüggés nélküli szókat, utóbbival ellenben összefüggő beszédet jelöl (pl. Ezen szók: ül, áll — igék. Kemény szavakkal illette őt.)

Szólni valamely tárgy fölött németes e h. tárgyról.

Szolgáltatkozás, ink. szolgálatra kész, szíves.

Szónyegre került, németes e h. szóba hozták.

Szórend (hibás): „A gyilkos tettet tagadja.“ e h. a gyilkos tagadja tettét. — A tolvaj célját elérte, e h. elérte célját.

Szörme; inkább szörféle v. bunda.
Szoroz h. a régi nyelvszokás helyesen „sokszoroz“ kifejezést használt. A latin multiplicare is ez utóbbi mellett szól.

Szó-szegény. Helyesen: szóban szegény.

Szövegez. Jobb a régi: „fogalmaz.“

Szükölködik mindenben v. min-

den nélkül; mind a kettő helyes vonzat.

Szükségel, ink. kell neki v. szüksége van vmire.

Szükségeltetik; a szenvedő alak itt is németes észjárásra vall. Magyarosan ink. szükséges, kell.

Születési hely, ink. születőhely.
Születésnapom, hibás e h. születésem napja.

Szünidő; ink. szünet, vakáció.
Szünjel, hibás e h. szünetjel.

Szünnap, ink. szabadnap.
„Született“ németes és fölös ebben: Nagy Ida, született Benza. Magyarosabb: Nagyné Benza Ida.

T.

Tábornok. Jobb: tábornagy, generális.

Táborozik. Az ik végzet helytelen itt. Némely irók azt gondolják, hogy a közép igének okvetetlenül ik-esnek kell lennie, pedig ez nem áll. V. ö. boroz, söröz, kávéz sat.

„**Tagadja**, hogy ő tette,“ hibás e h. Tagadja, hogy ő nem tette (azaz: állítja, hogy nem tette) v. hogy ő tette volna, mert a magyarban nem áll az a szabály, mely szerint két tagadás = egy igenlés (V. ö. „Nem mond semmit.“)

(**Hogy**) **Találja** magát? németes (= sich befinden); magy. „hogyan van“?

Tagadhatlan, csonka képzőjű, e h. tagadhatatlan.

Találkozási hely, ink. találkozóhely.

Talány csonka szó (mert a teljes igező: talál) e h. találós mese v. rejtvény.

Tanácskozási tárgy, ink. tanácskozás tárgya.

Tanácsnok; sokkal magyarosabb: tanácsos, (mert nok-nök = „nyik“ tót névképző).

Tandij, ink. iskolapénz, tanítási díj.

Taneszköz, ink. tanításeszköz.

Tanitóképezde, ink. képző v.

tanítóképző (intézet és személy).

Tanítóképezdész, ink. „képzős“ (mint „iskolás“).

Tanképes. Jobb: tanulásra képes.

Tanoda; jobb: iskola.

Tanonc, ink. tanuló, mert „onc“ főnévképzőt nyelvünk nem ismer.

Tanul ismerni (kennen lernen) pl. „A szelid kedély, melyet később ismerni tanult,“ — németes, e h. melyet később megismert v. mellyel megismerkedett. (Ny).

Tanulmányoz. Ezelőtt csak „tanul“ -tunk, most már tanulmányozunk. Mert a német azt mondja, hogy: studieren, azért mi is faragunk hasonló szépségű szót (Gr. ny.) — Hisz a pap is „studiroz“, de azért a magyar közmondás mégis csak azt mondja: Holtig tanula jó pap, nem pedig „tanulmányoz“.

Tanulóm hibás e h. tanítványom. Tanulónak csak a leckével szemben tekinthető, a tanítóval szemben pedig „tanítvány“. V.

Tanúság és tanulság nem mindegy. Meséből pl. tanulságot (Lehre) hozunk ki, ellenben azt mondjuk: Hamis tanúságot (Zeugenschaft) nétegy.

(A) **tárgyrag** hibásan van kihagyva ebben: „Cs. Ferenc, a London szálló szolgáját egy ismeretlen egyén megtámadta“ eh. Ferencet...

Tárnok; helyesebb a régi magyar „kincstartó“ (I. S.)

Társ-szerkesztő, ink. szerkesztőtárs (mint: polgár-társ, bajtárs).

Tart beszédet, németes, a magyar „mond“ beszédet, imádságot misét, és nem „tart“. (V.)

Tartam, ink. idő v. időtartás.!

Tartály (viz-); a régi „tartó“

szebb is, rövidebb is, helyesebb is. Jobb tehát: víztartó, v. vízmence.

Tartozik vonzata. Nem tartozik „hozzám“, a ki pl. nem az én családom tagja; de nem tartozik „rám“, a mihez közöm nincsen. — Gy.

„Tartsd a szádat!“ németes; magy.: fogd be a szád!

Tájola; ink. tájékozó v. kompasz.

Támla; jobb: támasz.

Támlás szék; jobb: karszék.

Támpont, ink. támaszpont.

Táp v. tápszer, csonka e h. táplálék.

Tápanyag, ink. tápláló anyag v. táplálék.

-tat, p. megkívántató segédeszköz. A tat képzőnek nincs e szóban világos értelme. Jobb így: megkívánható v. kívánatos, szükséges, kellő.

-tatni -tetni, pl. „Az egylet egy telket kért magának a fővárostól átengedtetni“ rossz e h. Az egylet kérte a fővárost, engedjen át neki egy telket.

Távcső. Magyarosabb: messzelátó.

Távgyaloglás és távlovaglás helyett jobb: céllovaglás, célgyaloglás, célfutás, célvezés, vagy: versenyfutás, versenyvezés. (Ny.)

Távír, ink. táviratóz v. telegrafoz.

Távirda, ink. táviró (intézet és tiszt).

Távol attól, hogy... latinos; magyarul: Nem hogy p. futni, de még csak lépni sem tudott. — (Ny.)

„Távol áll v. legyen tőlem“ németes e h. Nem szándékom, ments' isten, eszem ágában sincs sat. — Sz.

Távolról sem. Magyarosan: korántsem.

„Tekintve“ értelemzavaró és fölös ebben: „Érdekes lehet, de „tekintve“ az árt, melyet érte kérnek, meg nem éri.“

Teljestelen (unvollständig) hibás e h. teljetlen, mint rendes — rendetlen (nem: rendestelen).

Tenyésztyúk, csonka jelzőjű ösztézel e h. tenyésztő tyúk.

Terjed; pl. E javaslat oda terjed; ink. irányul, oda megy.

Termény, ink. termék. — Terményrajz h. ink. természetrajz.

„**Terpesz-ugrás**,“ a tornatanítás egyik „erőkifejezése,“ mely azért hibás, mert „terpesz“ szó nincs a magyarban. Jobb: terep-ugrás.

„**Tessenek**“ épp oly hibás (többszámúban), mint „méltóztassanak.“ Helyesen: tessék (önnek, v. önöknek).

Tetszhalál hibás e h. álhalál. (Jellemző, hogy a pórnép néhol „cethal“-nak mondja).

Tetszhalott németes. (schein-tott). A régi magyar nyelvemlékekben „holtszámos“ v. „holt-eleven“ név alatt fordul elő. — Még megfelelőbb az álhalott kifejezés. — Ny.

Tett-dús. Jobb: Tettekben dús.

Térime, karima hasonlatára alkotott rossz szó, e h. terület, kiterjedés, térfogat.

Tébolyda, ink. örültek háza.

Tévhit. Jobb: bal-hit.

Tévtan, ink. áltan, eretnek-ség.

Tévút. Jobb: vak út, álös-vény.

Tiltani. „Megtiltottam neki, hogy oda menjen“ hibás a magyarban. Jól így: Megtiltottam neki, hogy oda ne menjen (= mondtam, hogy ne menjen).

„**Tiszavölgy**“ (nagy T-vel) nem tulajdonnév, tehát kis t-vel irandó, de: Bodrog-köz, Muraköz tulajdonnevek.

Tiszteletbeli h. rövidebben tisztelet-t mondhatunk.

Tiszteletteljes; helyesebb: tisztelettel teljes.

Titoknok v. **titkár** helyett jobb: titkos jegyző. (I. S.)

Tollnok; jobb: tollvivő.

Tolonc. Az -onc -enc képzőjű főnevek új keletűek, de a „tolonc“ és lelene szükségesek és már meghonosodtak.

Toroklob, ink. torokgyuladás v. difteritis.

Továbbít, hibás alkotású szó, mert az -ít képző nem járulhat helyhatározóhoz, annál kevésbé középfokhoz. Jobb: tovább ad, küld v. szállít.

Többe (kerül), makkal stb. efféle ragos szók az Akadémia helyesírása szerint csak 2 b-vel, k-val sat.-vel irandók. (A német ily esetben 3-szorosan teszi ki az illető betűt, pl. Betttuch, Schiffahrt).

„**Többet** iszik, mint eszik“ jó; de: többet jó, mint rossz — hibás e h. inkább jó, . . .

Többlet hibás e h. fölösleg, mert „többel“ igénk nincs.

Tökély helytelenül képzett szó e h. tökéletesség, mert -ély csak igékből alkot főneveket (pl. szeg-ély), „tök“ ige pedig nincs a magyarban.

Tökélyes; jobb: tökéletes.

-től és **miatt**. Felhőtől (nem: felhő miatt) nem látni a napot; de: Szórakozottsága miatt nem látja az erdőt; — től tehát a közvetlen akadályt, miatt pedig a közvetett tárgyat jelöli.

-tőli. „A szerződéstőli visszalépés“ hibás e h. a szerződéstől való visszalépés (mert „től“ rag után nem következhetik az í képző).

Tolvajlás, fölösleges újítás e h. lopás, mely utóbbi rövidebb is, magyarosabb is.

Tömb, új képzésű rossz szó, e h. csoport.

Tömkeleg, homályos eredetű szó e h. útvesztő v. labirint.

Tömnyomat; ink. lemeznyomás v. tömött nyomás, stereotípiá.

Tömnyomatu lemezek; inkább: nyomtató lemezek.

Tönk, (Bankerott, „Krach“); ink. állambukás.

Történesz, ink. történet-tudós, történetíró sat., mert -ász -esz képző csak főnevekhez járul.

Történt helytelen és fölösleges ilyen mondatokban: Abban történt megállapodás, hogy . . . e h. Abban állapodtak meg . . . „A bálra még nem történtek előkészületek“ e h. a bálra még nem készültek.

Törül helyett nyelvtanilag helyesebb: töröl (mint dörzsöl, torol), mivel átható ige. Törül egyébként csak tájzokásos kiejtés (a N. Sz. szerint).

Tőzs, ink. trafik v. dohányos bolt.

Tőzsde, ink. börze.

Tudományos műszavaink szolgáltatók a legtöbb barbarizmuskat. Ilyenek: keménye = keményítő, halvány = chlor, hányászékelés = kolera.

tuli, inenni helyett mondhatjuk: túlsó, innenső, pl. a Dunán túlsó (mint a népnél: embertúlsó ökör v. ló). Tiszán innenső. — I. S.

Tüzmentes; jobb: tűzálló, azaz a mi a tűz erejét kiállja. Külömben: „tűztől“ mentes.

U. Ú.

Udvarképes, ink. udvaros, udvarjárható.

Úgy németes használatú ilyen mondatban: A mi azt illeti, úgy . . . Az „úgy“ csak hasonló mondatban (valamint — úgy) használható.

Úgy — mint, pl. Úgysaját ügyeink, mint másokéi . . . németes (so-

wohl — als auch). Magy.: valamint — úgy.

„**Ujabb** időben“ hibás e h. Ujabb időben, mert „ujabb“ az „i“ nélkül is melléknév.

Ujból ném. (von neuem) e h. újra, ismét, megint. — Ar.

Ujdondász még az újítók szerint is rossz szó, mert hisz „ujdonda“ szót ők sem ismernek. — Jobb: ujdonságos.

Újráz hibás alkotású szó, mert rag („ra“) után nem szabad képzőt („z“) tenni. Jobb: ismételtet.

Uralja hibás e h. „uralkodik rajta“ mert ural = urnak szó lít. Kisfaludy S. p. ezt mondja: „Adja Isten, hogy a magyart a fél világ uralja“. Vajjon azt óhajtá-e K., hogy a fél világ uralkodjék a magyar nemzetet, vagy azt, hogy urának ismerje el? Ur-al szóban az „al“ képző = annak ismerni, a mit a tőszó jelent, mint „rosszal“ = rossznak tart; „sok-al“ = soknak tekint, „helyes-el“ = helyesnek ismer el.

(Gr. ny.)

Urhölgy újabb keltű cím, e h. hölgy. Az „úr“ jelző itt egészen fölösleges, mert hisz parasztnőt csak nem címezünk „hölgy“-nek.

Úszály h. magyarosabb: hure (Ágai dr. és N. Sz.) — Úszályos ruha, ink. hurcos ruha.

Úszályhajó „vontatott“ hajó értelmében megjárja, de vontató hajó helyett nem használható.

Úszoda, inkább úszó iskola v. úszó (mint „úsztató“).

Úszony, ink. úszó szárny.

Után, p. Várni valaki után németes (nachwarten). Helyesen: valakire v. valakit várni.

Után „mulva“ h. pl. Egy hét után eljövök“, hibás e h.: egy hét mulva.

Utánmond; helyesen: utánam, utánad, utána mond.

Utazási napló. Jobb; úti napló.

Útcák nevei tulajdonnevek, tehát nagy kezdőkkel irandók.

Útkészen (= reisefertig); helyesen: útra készen.

Utolsószor, ink. utószor v. utójjára.

Utolsó időben, németes e h. újabb időben. Az „utolsó“ szó rendszeren végsőt jelent, pl utolsó ítélet.

Ű. Ű.

Ügybuzgó, ink. ügyért buzgó.

Ügynök, jobb: ügyvivő (faktor).

Ügyvéd, csonka szó e h. ügyvédő, szintügy „honvéd“ „honvédő“ h., de mind a kettő meghonosodott már.

-ül és gyanánt. Eszközül használja = mint eszközt, úgy használja; — eszköz gyanánt = mintha eszköz volna, de tetteleg nem az.

Üldöztetésnek van kitéve, hibás e h. üldözésnek...

„Üllői-út“ nem összetett, hanem külön két szó. Helyesen tehát kötőjel nélkül irandó.

Unnepély rossz és szükségtelen e h. ünnep (mert „-ély“ csak igetöbbl képez főnevet).

Ütem (taktus), ink. ütés.

Ütér (schlagader) németes. A magyarnak az „ér“ nem „üt“, hanem lüktet, tehát lüktető. Aztán ha „ütér“ jó, miért nem mondják ütfa, ir-toll, ütőfa, írótoll helyett?

Ütleg (Ballagi szerint „ütlek“-ből); ink. verés.

Üttetés, pl. Lovaggá üttetés; ink. lovaggá ütés (mert a „tet“ képző első sorban míveltető értelmű).

„Üzde“ is van már a városligeti Pázaszigeten. Vajjon mit jelent ez az ujdonsült csodabogár? Ennek a német „Treibhaus“ a megmondhatója. A magyarnak a növények nem üznek semmit, hanem

üveg- v. melegházban tenyésznek.

Üzlet, ink. bolt v. kereskedés.

V.

Vadászni őzekre, nyulakra a N. Szótár szerint nem hibás, e h. őzet, nyulakat vadászni.

Vág. p. Szomorú képet vág. Jobb: képet „vált“ (Th. E).

Vajon v. vajjon h. jobb: vajjon (S.)

Választani nem -vá -vé, hanem -nek ragot vonz, tehát: N-et képviselőnek választották.

Választásod van, németes (du hast die Wahl) e h. választ-hatsz.

Választatása, p. Tiszteleti taggá választását elfogadta. Jobb: választását.

Választmány helyett Gy. választottság szót ajánl (mint bizottság, küldöttség, követség).

Válfaj, ink. alfaj v. fajta.

Váló h. hibásan használunk „i“ melléknév képzőt ilyekben: Istenről elmélkedés e h. Istenről való elm. — haláltól való félelmében e h. a haláltól való félelmében.

Valószínűbb, jobb: valóbbszínű (mert a való-t akarjuk fokozni, nem pedig a szint. V. ö. u. a gyobbszerű).

Valószínűtlen, helytelen e h. nem valószínű v. valótlan színű. J.

Válpont. Inkább: forduló pont, v. egyszerűen forduló (Ny.).

Válokonság a német Wahlverwandschaft betűszerinti utánzata. Jobb: választás rokonság.

Váltóképes, ink. váltó adható, váltó állítható.

Válút, ink. válaszút („válasz“ t. i. nemcsak = felelet, hanem választéki).

Vámment, ink. vámtól ment v. vámtalan.

„Van“ ném. ebben: „Nálam az utóbbi eset van“ e h. Nálam az

utóbbi eset áll v. Velem az utóbbi esett meg.

Vany (essentia), rossz műszó, e h. van s á g (mint: nincsen-s é g a népnyelvben, pl. Nincs nagyobb baj a nincsen-s é g n é l) — Th. E.

„**Várazósában** az igazság országának“ rossz, e h. „Az igazság várazósában,“ mert hiszen vmit várazó zni nem lehet.

Vasfürdő, hibás e h. vasas fürdő. (mint: só s t ó, nem só t ó).

Vegy; jobb: vegyület (mert „veg” csonka igető és nem főnév).

Vegyfont. Helyesen: felbont.

Vegyész, ink. kemikus. — Vegyészlet és vegytan h. jobb: kemia.

-**vel** hibás kihagyása, p. Kő- és murvával kirakják a városligeti tó fenekét. — A ragok elhanyagatása éppen oly hiba, mint a fölös szóhosszítás. Különösen visszatetszőlha magashangú ragot mély hangúval (v. megfordítva) pótolnak.

„**Vele**“ németes ezekben: Tisztában vagyok vele, e h. felőle. — El vele! e h. el! eláll! — Mi lett vele? e h. belőle, v. mi történt rajta?

Vendégszerepel. Jobb így: vendégként szerepel, mert két főnévből összetett szóból a magyar nem alkot ígét. Aztán tagadólag hogyan mondjuk? Tán: nem vendégszerepel? ez magyarul (v. ő. nem fellép); avagy: N. nem szerepel vendég? Ez meg neveltséges.

Vergődik, pl. hatalomra, hibás e h. hatal. jut, emelkedik. Tulajdonképp csak a haldokló vergődik, („verteng”, fetreng) — I. S.

Vesz bátorságot, ném. e h. bátorodik.

Vesz, p. Jó szemmel vesz, — hibás, e h. jó szemmel „néz” valamit. „Venni” nem jó vagy rossz szemmel, hanem jó vagy rossz néven szokott a magyar valamit (V.)

Vetemül jobb: vetemedik.

Vevény, ink. térítvény.

Vezényel, inkább: vezérel, mert helyesen képzett vezény szó nincs a magyarban.

Vezet p. könyvet, németes, e h. könyvet visz, v. könyvel.

Vezetnök (konduktor); magyarosabb: vezető v. kalauz.

Véd, csonka (noha már meghonosodott) főnév e h. védő.

Védangyal; jobb: őrangyal.

Védenc, ink. pártolt, pártul fogott.

Véd- és dac-szövetség; ink. védő és támadó szövetség.

Védköteles, ink. hadköteles.

Védnök, ink. védő, pártfogó.

Védrendszer, ink. védelmi rendszer.

Védv (l. érv); jobb: védők v. ok (argumentum).

Védvám, ink. védő vám.

Végbetű. A vég mássalhangzókat a szerint írjuk egyszerűen v. kettőzve, a mint a szó meghosszabbításában egyszerűen v. kettőzve hangzanak. Így pl. egyéb (csak égy b-vel), mert meghosszabbítva lesz: egyebet, egyebek (nem: egyebet, egyebek).

Véggett hibás „miatt” h. p. Szegénysége végett nem fizethet adót. Végett mindig vég-célt jelent, miatt ellenben okot.

Végzetteljes, ink. végzetes v. végzetszerű.

Véleményez, fölös szóhosszítás e h. vél, vélekedik (mint tanulmányoz e h. tanul.)

Véleményezés, ink. véleményadás.

Vény; jobb: rendelvény v. recept. Ezt legalább érti mindenki.

Vérdús. Jobb: vérben v. vérrel dús.

Vérszegény, hibás vonzat e h. vérbenszegény.

Vésnök jobb: véső (eszköz és személy).

Viador ink. viaskodó v. vívó.

Vigarda jobb: vigadó (mert v i g a r szavunk sincs).

Világkiállítás hibás egyetem es v. köz kiállítás h., mert világkiállítás oly kiállítást jelent, melyen a világot állítják ki. V. ö. világ teremtése, világcsaló sat.

Világnézet, ink. világnézet (= Weltanschauung), mert „nézel“ igénk nincs.

Villanyos, ink. villámos v. elektromos.

Villanyoz, ink. villámoz.

Viseltetni h. jobb: viselkedni (mert a tet képző külszenvedést jelel, a minek itt semmi helye sincs). E h. „N. rokonszenvvel viseltetik irántam“, jobb tehát: N. rokonérettel viselkedik v. van irántam.

„**Visszaadni**“ németes ebben: „Igyekeztem visszaadni Kosuth fejtegetését“. Jobb: tolmácsolni.

„**Visszaleszek** nem sokára“ hibás e h. visszatérek v. ittlesek.

Viszás. Ezen írásmódot sem a szófejtés, sem a kiejtés nem igazolja. Jobb így: visszás (két sz-szel).

Viszály hibás e h. vizsgálkodás v. visszavonás (mert -ály képző csak igetőhöz járulhat, itt pedig a „visz“ tő vissza szóból van csonkítva).

Visszakozz! Ezt az ujdonsült szót valamely tornatanító faraghatta (sorakozz! mintájára). Most már széltére használják. Nem jobb-e: „vissza!“?

„**Visszatükröztet**“ szóban a „tet“ képző egészen fölösleges.

Visszhang, **visszhangzik**, csonka e h. vissza-hang, vissza-hangzik (mint pl. visszajövet, visszatér, nem pedig: visszjövet, vissztér).

Vítér, ink. vívótér.

Vivoda; jobb: vívó hely v. vívó iskola.

Vizhőforrás helyett jobb: bővízü forrás v. vizben bő.

Vizhatlan, ragélhagyás e h. viztől áthatatlan, v. vizálló (szövet).

Vizhordozó. Jobb: vizhordó (emberre értve is) — Ny.

Vizlakó, ragélhagyás e h. vizben lakó.

Vizmentes. Jobb: viztől mentes vagy viz-álló.

Viztartány; jobb: viztartó.

Vizsga nem főnév (pedig sokan vizsgálath. használják), hanem melléknév. pl. Vizsga szemmel kísérik minden lépteit.

Volna hibás és fölös ilyen mondatokban: Ha igaz, hogy a zsidók nem részesültek volna...

Volna és lenne igéket gyakran összetévesztik egymással, p. Ha most pénzem lenne, e h. volna.— Volna mindig jelen, lenne pedig jövő értelmű.

Von, p. következtetést, szemenszedett germanizmus e h.: következtet.

Vonatkozó névmások előtt hibásan hagyatik ki az „a“ szócska p. N. úr, ki... e h. „a“ ki... Hol nincs, ott ne keress e h. „A“ hol nincs, ott ne keress.

Vonatkoztatás (hibás) p. „Khairuddin programja, kitől nem lehet elvitatni a tehetséget“ e h. Khairuddin nek, kitől nem lehet elvitatni a teh., programja.

Vonzéro, hibás e h. vonzóerő v. vonzás ereje.

Z. Zs.

-Z-oz végű közép igéket nem szükséges ik-esen használni, p. reggelizik, kávézik e h. reggeliz, kávéz. — Az ik-et inkább nyesegetni kelene, nem hogy ott is használjuk, a hol nincs helyén.

Zárda, ink. kolostor.

Zárni v. bezárni levelet nem

helyes, e h. befezni v. végezni.
Zenede, ink. zeneiskola v. zenélő.

-zet, pl. bútor kézműzet (= Möbel-Manufactur) nem csak rossz, hanem egészen fölös képzőjű szó, e h. kézmű.

Zöld „húsú“ cukordinnye, ném. e h. Zöld „bélű“ sárga dinnye.

Zöm. csonkított főnév (ebből: zömök) pl. a hadsereg zöme e h. dereka, java része. — S.

Zongora, zongorázni, zongorázó gyanús képzésű szók (Barcafalvi hozta divatba). Helyetük magyarosabb, rövidebb és helyesebb volna: zengő, zengetni, zengető (mint csengő, csengetni, csengető).

Zrinyi a költő, németes szórend e h. „költő Zrinyi“ (Th.)

Zsarnok, ink. kényúr; zsaroló nem felel meg a kényúr fogalmának.

Zsákmány helytelen és német eredetű (sackmann); jobb: martalék v. préda.

Zsák-utca (sackgasse); magyarosan: térjmeg-útca, vak-útca.

„**Zsebét** üthetné most a jövedelem“, magyartalan e h. : Markát üthetné . . .

Zsebóra h. jobb zsebbeli óra, mint: zsebbeli kendő.

Zsebszótár, ink. zsebbeli szótár v. kis szótár.

EKD. 1940/2595. GYSZ.

Ifj. Nagel Ottó könyvkereskedése

Budapesten

kiadásában és bizományában megjelentek:

Horváth J. és Juhász Gy. Módszeres tornatanítás I. Népiskolai tornagyakorlatok	40 kr.
Kürcz A. Alighieri Dante és kora	60 „
Szombati Menyhért (Kürcz A.) Történeti képek és elbeszélések az ifjuság számára	1 frt — kr.
Somló Sándor. Költemények	1 „ — „
Rákossy Sándor. M. kir. egyetemi tanár. Gallicismus Synonymák. Nélkülözhetlen segédkönyv bármely francia nyelvtanhoz	1 frt 20 kr.
Olasz Lajos helv. hitv. tanító. Részvétkönyvek különféle temetési alkalmakra I. II. kötet egy-egy kötet	1 frt — kr.
Csáktornyai Lajos. Költemények	1 frt 50 kr.
Egressy Gábor. A színészet iskolája A szerző hátrahagyott dolgozataiból egybegyűjté Egressy Ákos	2 frt — kr.
Tóth József. A nagyvilági nő. Regény 2 kötet	1 „ 50
Beksics Gusztáv. Barna Arthur Regény 2 kötet.	2 „ 60 „
Szokoly Victor. Czynczyék és Czinczárék. Vigelbeszélés	1 frt — kr.
Braun F. Magyarország története párhuzamosan alkotmányunk vázlatával. Népiskolák számára. 2 kiadás	30 kr.
Gerlóczy Gyula tanár. Természetjogtan 2 kötet	3 frt 50 „
Patvarista dalok diszkötésben	2 frt — kr.
Galgóczy Károly Pest-Pilis megye Monographiája 3 kötet	5 frt — kr.
Kmethy István. Egy szó a magyar helyes írás érdekében	10 kr.
Molnár György. Világos előtt. Emlékeimből	1 frt — „

FÜHRER IGNÁC

TANKÖNYVEI.

Rendsz. Magyar Nyelvtan (felső nép-, polgári és középisk. használatra)	50 kr.
Magyartalanságok , betűrendben, kiad. (kapható minden könyvtárban). Ára füzve.	40 kr.
Nyelvtani példatár , 3 kötetke (Szerzőtárs: Schön József)	15—20 kr.
Számtani példatár , 5 kötetke, 2. kiad.	20—24 „
* Hazai s általános földrajz , 9. kiadás	30 „
Népiskolai földrajz	20 „
* A magyarok Története , 13. kiadás; kötve	30 „
A természetrajz elemei , 5. kiadás, kötve	30 „
* Világtörténet , jellemképekben	60 „
Kisebb Világtörténet	40 „
* Első okt. a Francia nyelvben kiejt., kötve	30 „
Praktische Lehrmethode d. Ungar. Sprache	36 „
„ Emil, vagy a Nevelésről. “ Irta Rousseau J. J. Franciaából ford. Führer Ignác	2 frt 40 kr.

 A *-gal megjelölt könyvek **németül** is megjelentek.

